

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Clarke_Arthur_C-Lev_z_Commارة.pdb

PDB Name: Clarke Arhur C. - Lev z Commارة
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 24.9.2007
Modification Date: 24.9.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Arthur C. Clarke
Lev z Comarre
(ikarie 1996/02)

Následující novela patří ke dárkovým nejranějším dílům, přesto si však udržela čtivost a vizionářskou intenzitu. Poprvé vyšla roku 1949 v časopisu Thrilling Wonder Stories. Clarke ji o dvacet let později nechal vydat knižně společně s novelou ze stejné doby Against the Fall of Night (Proti příchodu noci), jež se stala základem románu Město a hvězdy. Clarke v úvodu ke knize napsal: "I když se odehrávají v dobách vzdálených od sebe celé eóny, mají tyto dva příběhy mnoho společného. Oba se zabývají hledáním, pátráním po tajemném a neznámém cíli. V obou případech slouží jako lákadlo spíše úžas a okouzlení než hmotný zisk. A v obou případech je hrdinou mladý muž nespokojený se svým okolím. I dnes je mezi námi mnoho takových mužů, s dobrými důvody k nespokojenosti. Těm všem věnuji tento příběh, napsaný dřív, než se narodili."

I. Vzpoura

Koncem 26. století počal velký příval Vědy konečně ochabovat. Dlouhá série vynálezů, jež utvářely a usměrňovaly svět po téměř tisíc let, se chýlila ke konci. Nebylo již co objevovat. Všechny velké sny minulosti se jeden za druhým staly skutečností.

Nastoupila plně mechanizovaná civilizace - a přece mechanismy téměř zmizely. Tíhu světa převzaly dokonalé stroje ukryté ve zdech měst či pohřbené hluboko pod zemí. Roboti, kteří svým pánům tiše a nenápadně plnili každé pomyšlení, si vedli tak znamenitě, že jejich přítomnost lidem připadala tak přirozená jako úsvit nového dne.

Mnohé ještě zbývalo poznat v oblasti abstraktní vědy a astronomové, kteří již nebyli připoutaní k Zemi, měli dost práce na příštích tisíc let. Fyzikální vědy a dovednosti, jež z nich vyrůstaly, však přestaly tvořit hlavní zájem lidstva. V roce 2600 se již nejlepší lidské mozky nezavíraly v laboratořích.

Lidé, jejichž jména pro svět znamenala nejvíce, byli umělci a filozofové, zákonodárci a státníci. Inženýři a velcí vynálezci patřili minulosti. Podobně jako ti, kdo kdysi léčili dávno vymýcené nemoci, odvedli svou práci tak dobře, že jich více nebylo zapotřebí.

Ještě pět set let mělo uplynout, nežli se kyvadlo dějin obrátí zpět.

Výhled z ateliéru pozorovateli bral dech, protože dlouhá, zakřivená místnost byla přes dvě míle daleko od úpatí Centrální věže. Dole se kupilo zbývajících pět obřích městských budov a jejich kovové stěny, zachycující paprsky ranního slunce, zářily všemi barvami duhy. Ještě hlouběji se do dálky prostírala šachovnicová políčka automatických faret, dokud se neztratila v oparu na obzoru. Na Richarda Peytona II, jenž zručivě přecházel mezi obrovskými bloky syntetického mramoru, tvořícího surovinu pro jeho umění, však tentokrát krása tohoto výjevu nepůsobila.

Ateliér se téměř ztrácel pod obrovskými haldami umělého kamene zářivých barev. Většinou to byly hrubě přitesané kvádry, ale některé již získávaly podobu zvířat, lidských postav či abstraktních těles, jakým by se neodvážil dát jméno žádný odborník na geometrii. Umělcův syn, usazený v nepohodlné pozici na desetitunovém krystalu diamantu -největším, jaký se kdy podařilo syntetizovat - svého slavného rodiče sledoval ne právě přátelským pohledem.

"Asi by mi ani tolik nevadilo," poznamenal Richard Peyton II. podrážděně, - "kdybys nedělal nic, pokud bys to dokázal dělat elegantně. Jsou lidé, kteří v tom vynikají, a celkem vzato je svět díky nim zajímavější. Nedovedu ale pochopit, proč se chceš celý život zabývat studiem inženýrství.

Jistě, souhlasili jsme s tím, aby sis jako hlavní předmět zvolil techniku, ale netušili jsme, že to budeš brát tak vážně.

Když jsem byl v tvém věku, zajímala mě botanika - ale nikdy jsem z ní neudělal svou hlavní životní náplň. Snad to nebyl profesor Chandras Ling, kdo ti nasadil brouka do hlavy?"

Richard Peyton III. se začervenal.

"A proč by ne? Víš, jaké je mé poslání, a on se mnou souhlasí. Četl jsi jeho zprávu."

Sochař zamával ve vzduchu několika listy papíru, jež svíral mezi palcem a ukazováčkem jako nějaký nepříjemný hmyz.

"Četl," přiznal pochmurně. "Vykazuje neobyčejné schopnosti v mechanice - odvedl originální práci v subelektronickém výzkumu a tak dále, a tak podobně. Proboha, myslel jsem si, že lidstvo už před pár staletími z podobných dětinskostí vyrostlo! Chceš se stát prvotřídním údržbářem a opravovat porouchané roboty? To není zrovna vhodné zaměstnání

pro mého syna, který je navíc vnukem člena Světové rady."

"Byl bych rád, kdybys do toho dědu nezatahoval," řekl Richard Peyton III. s rostoucí rozmrzelostí. "To, že byl státník, ti nezabránilo stát se umělcem. Jak tedy můžeš chtít, abych se zrovna já přizpůsobil?" Velkolepý zlatý plnovous Peytona staršího se začal hrozivě ježít.

"Je mi jedno, co děláš, pokud na to můžeme být hrdí. Ale k čemu je tahle posedlost hračkami? Máme všechny stroje, které potřebujeme. Roboty se podařilo dovést k dokonalosti před pěti sty lety; na vesmírných lodích nebylo třeba nic měnit nejméně po stejnou dobu; současný komunikační systém nám slouží už skoro osm set let. Proč tedy měnit to, co už je dokonalé?"

"To byl proslov jak od advokáta!" odpověděl mladík. "Jak může umělec o něčem tvrdit, že je to dokonalé? Otče, měl by ses stydět."

"Nehraj si se slovíčky. Dobře víš, jak to myslím. Naši předkové sestrojili stroje, které nám poskytují všechno, co potřebujeme. Jistě by se u některých z nich o pár procent dala zvýšit účinnost. Ale proč si s tím lámat hlavu? Můžeš mi uvést jediný důležitý vynález, který dnes světu chybí?"

Richard Peyton III si povzdychl.

"Poslyš, otče," řekl trpělivě. "Vedle techniky jsem studoval i historii. Už asi před dvanácti sty lety tady byli lidé, kteří prohlašovali, že dál není co vynalézat - a to bylo před objevem elektřiny, o letectví a astronautice ani nemluvě.

Nedokázali pohlédnout dost daleko dopředu - jejich myšlení bylo příliš spjaté s přítomností.

Totéž se děje i dnes. Už pět set let svět žije z minulých nápadů. Připouštím, že určité směry vývoje dál nevedou, ale jsou desítky dalších, jimiž jsme dokonce ani nevykročili.

Po technické stránce svět stagnuje. Není to doba temna, protože jsme nic nezapomněli. Ale přešlapujeme na místě.

Vezmi si lety do vesmíru. Před devíti sty lety jsme dosáhli Pluta a kde jsme dnes? Stále na Plutu! Kdy se pustíme do mezihvězdného prostoru?"

"Kdo stojí o to létat ke hvězdám?"

Mladík pohoršeně vykřikl a v rozrušení seskočil z diamantového balvanu.

"Jak dnes můžeš vyslovit takovou otázku! Před tisíci lety se lidé ptali: Kdo stojí o to letět na Měsíc? Píše se o tom ve starých knihách, i když se tomu dá jen těžko uvěřit. Dnes zabere cesta na Měsíc jen čtyřicet pět minut a lidé jako Harn Jansen pracují na Zemi a žijí v Pluto City. Meziplanetární lety už bereme jako samozřejmost. Jednoho dne to bude stejné i se skutečnými kosmickými cestami. Mohl bych jmenovat desítky dalších oborů, kde se vývoj docela zastavil, protože lidé uvažují jako ty a jsou spokojeni s tím, co mají."

"A co je na tom špatného?"

Peyton se rozmáchl po ateliéru.

"Teď ale vážně, otče. Byl jsi vůbec někdy spokojený s tím, co jsi udělal? Spokojená jsou jen zvířata."

Sochař se neradostně zasmál.

"Možná máš pravdu. To ale neoslabuje mé výhrady. Pořád si myslím, že bys jen marnil svůj život, a téhož názoru je i dědeček." Upadl mírně do rozpaků. "Vlastně přilétá na Zemi jen proto, aby se s tebou setkal."

Peyton se zatvářil znepokojeně.

"Podívej, otče, už jsem ti řekl svůj názor. Nechci to začít znovu probírat. Na mém přesvědčení nic nezmění ani dědeček, ani celá Světová rada."

Znělo to nabubřele a Peyton zaváhal, zda to opravdu myslí vážně. Jeho otec se právě chystal odpovědět, když ateliérem zazněl tlumený melodický tón. O vteřinu později se z prostoru ozval mechanický hlas.

"Přišel vás navštívit otec, pane Peytone."

Vítězně pohlédl na syna.

"Měl jsem dodat," řekl, "že dědeček přijde právě teď. Víš ale, že máš ve zvyku mizet, když je tě nejvíc zapotřebí."

Mladík neodpověděl. Sledoval otce, jak odchází ke dveřím. Pak se mu na rtech objevil úsměv.

Průčelní stěna ateliéru, prosklená jedinou glasitovou tabulí, byla otevřená a Peyton vyšel ven na balkon. Dole v hloubce dvou mil se na slunci bělavě leskla obrovská betonová plocha parkoviště, posetá slzovitými stíny odstavených lodí.

Mladík se ohlédl zpět do místnosti. Byla dosud prázdná, ale dveřmi dovnitř doléhal otcův hlas. Dál na nic nečekal.

Opřel se rukou o zábradlí a přehoupl se do prostoru.

O půl minuty později vstoupily do ateliéru dvě osoby a překvapeně se rozhlížely. Richard Peyton, ten bez rozlišovacího čísla, vypadal nejvýš tak na šedesát, třebaže ve skutečnosti byl více než třikrát starší.

Oblečený byl do purpurového roucha, jaké na Zemi mělo právo nosit jen dvacet osob a méně než stovka v celé sluneční soustavě. Autorita jako by z něj přímo vyzařovala; dokonce i jeho slavný a sebevědomý syn vedle něj vypadal ustaraně a bezvýznamně.

"Tak kdepak ho máme?"

"K čertu s ním! Utekl oknem. Tak mu aspoň povím, co si o něm myslíme."

Richard Peyton II. zlostně pozvedl zápěstí a vytřel na svém osobním komunikátoru osmimístné číslo. Odpověď přišla téměř okamžitě. Zřetelně, s neosobním přízvukem hlasu automatu donekonečna opakoval:

"Můj pán odpočívá. Nerušit, prosím. Můj pán odpočívá. Nerušit, prosím..."

Se znechuceným výkřikem Richard Peyton II. přístroj vypnul a obrátil se k otci. Ten se potutelně usmíval.

"Rychle mu to myslí. Tentokrát nás převezl. Nezastihneme ho, dokud se nerozhodne uvolnit blokovací spínač. Ve svém věku ho rozhodně nehodlám honit."

Oba muži se na sebe chvíli tiše dívali a v obličeji se jim odrážely smíšené pocity. Pak se téměř současně dali do smíchu.

II. Legenda o Comarre

Peyton padal míli a čtvrt jako kámen, než zapojil neutralizátor. Třebaže mu proud vzduchu, který svištěl kolem, bránil v dýchání, let jej naplňoval radostným vzrušením. Dosahoval sotva sto padesáti mil za hodinu, ale pocit rychlosti násobil prudký pohyb průčelí budovy, jež plynule ubíhalo vzhůru jen několik metrů daleko.

Jemný tah zpomalovacího pole jej zbrzdil nějakých tří sta metrů nad zemí. Lehce se snášel směrem k řadám zaparkovaných letounů seřazených u úpatí věže.

Jemu samotnému patřil malý jednomístný plně automatizovaný stroj. Nebo alespoň býval plně automatizovaný v době před třemi stoletími, kdy jej vyrobili, ale jeho současný majitel na něm provedl tolik nezákonných úprav, že by v něm nikdo na světě nedokázal letět a dožít se toho, aby o tom mohl někomu vyprávět.

Peyton vypnul neutralizační pás - zábavné zařízení, sice technicky zastaralé, ale stále nabízející zajímavé možnosti - a protáhl se vzduchovým uzávěrem svého stroje. O dvě minuty později se věže města propadaly pod okraj světa a rychlostí čtyř tisíc mil za hodinu pod ním ubíhaly neobydlené kraje Divočiny.

Peyton nastavil kurs na západ a téměř vzápětí se ocitl nad oceánem. Nezbyvalo mu než čekat; loď dosáhne svého cíle automaticky. Hluboko se zabořil do křesla pilota, oddal se trpkým myšlenkám a začal sám sebe litovat.

Byl mnohem rozrušenější, než byl ochoten přiznat. Skutečnost, že rodina nesdílí jeho technické zájmy, Peytona dávno přestala znepokojovat. Ale tento trvale narůstající odpor, který v současné době vyvrcholil, představoval něco nového. Vůbec ho nedokázal pochopit.

O deset minut později se z moře začal nořit osamělý bílý sloup, jenž připomínal meč Excalibur vystupující z jezera. Město, které svět znal pod jménem Scientia a jeho cyničtější obyvatelé jako Strašidelnou věž, vzniklo před osmi sty lety na ostrově, daleko vzdáleném od hlavních pevninských mas. Byl to projev nezávislosti, protože i v té vzdálené době dosud přetrvávaly pozůstatky nacionalismu.

Peyton s lodí dosedl na přistávací plochu a vykročil k nejbližšímu vchodu. Dunění obrovských vln, které se tři sta stop odtud třísily o skaliska, patřilo mezi zvuky, které jej nikdy nenechávaly lhostejným.

U dveří se na chvíli zastavil, vdechoval slaný vzduch a pozoroval racky a stěhovavé ptáky kroužící kolem věže.

Používali tuto hrudku země k odpočinku v dobách, kdy člověk ještě pohlížel na úsvit udivenýma očima a uvažoval, zda nevidí boha.

Úřad genetiky zabíral stovku podlaží blízko středu věže. Cesta do Města vědy Peytonovi zabrala deset minut. Téměř stejně dlouho mu trvalo, než objevil člověka, kterého hledal, v krychlových milích kanceláří a laboratoří.

Přestože Alan Henson II. absolvoval Antarktickou univerzitu o dva roky dříve a nestudoval inženýrství, nýbrž biogenetiku, stále patřil mezi Peytonovy nejbližší přátele. Kdykoli byl Peyton v nesnázích, k čemuž nedocházelo právě zřídka, nacházel v klidném, střízlivém úsudku svého přítele duševní posilu. Bylo přirozené, že teď poletěl do Scientie, zvláště když mu jen den předtím Henson poslal naléhavé pozvání.

Biolog přivítal Peytona s radostí a úlevou, i když v jeho chování bylo cítit skryté napětí.

"Jsem rád, že jsi tady. Mám nějaké novinky, které by tě mohly zajímat. Vypadáš ale mrzutě - co je s tebou?"

Když mu Peyton barvitě vylíčil, co se stalo, Henson se na chvíli odmlčel.

"Takže už začali!" řekl nakonec. "Dalo se to čekat!"

"Co tím myslíš?" zeptal se Peyton překvapeně.

Biolog otevřel zásuvku a vyňal z ní zapečetěnou obálku. Obsahovala dvě plastové fólie proděrované stovkami rovnoběžných výřezů rozličné délky. Jednu z nich podal Peytonovi.

"Víš, co to je?"

"Vypadá to na rozbor osobnosti."

"Správně. A náhodou tvé vlastní."

"Není to náhodou tak trochu nezákonné?"

"To tě nemusí zajímat. Dole je vytištěný klíč: poslušnost vede od estetického citění až po rozumové schopnosti."

Poslední sloupec udává tvůj inteligenční kvocient. Ne aby ti to stouplo do hlavy

Peyton začal kartu dychtivě zkoumat. Jednu chvíli se lehce začervenal.

"Nechápu, jak jste tohle dokázali zjistit."

"Toho si nevšímej," zazubil se Henson. "Teď se podívej na tuto analýzu." Podal mu druhou fólii.

"Ale vždyť je to totéž!"

"Skoro, ale ne úplně."

"Komu vlastně patří?"

Henson se pohodlněji uvelebil v kresle a zvolna odměřoval slova.

"Tento rozbor, Dicku, patří tvému prapradědovi o dvacet dvě generace zpátky po přímé mužské linii - velkému Rolfu Thodarsenovi."

Peyton vylétl jako raketa.

"Cože!"

"Nemusíš to tady hned celé zbořit. Kdyby sem někdo přišel, povídáme si o starých školních časech."

"Ale - Thodarsen!"

"No, každý z nás má stejně vznešené předky, jen když se vrátíme dostatečně daleko do minulosti. Teď aspoň víš, proč z tebe má děda strach."

"Nechal si to ale až na poslední chvíli. Už jsem skoro dokončil studia."

"Za to můžeš děkovat nám. Naše analýza běžně pokrývá deset generací dozadu, ve výjimečných případech dvacet. Je to obrovský kus práce. V knihovně dědičnosti jsou uloženy stamiliony záznamů obsahujících údaje o každém muži i

ženě, kteří zde žili od 23. století. Tuto shodu se podařilo objevit čistě náhodou asi před měsícem."

"Tehdy právě začaly ty potíže. Ale stejně nechápu, oč jde."

"Co přesně víš, Dicku, o svém slavném předkovi?"

"Patrně nic víc než kdokoli jiný. Rozhodně nevím, kdy ani proč zmizel, pokud máš na mysli zrovna tohle. Neopustil Zemi?"

"Ne. Opustil svět, chceš-li, ale určitě ne Zemi. Jen málo lidí o tom ví, Dicku, ale Rolf Thodarsen vybudoval Comarre."

Comarre! Peyton to slovo vydechl mezi polorozvěvenými rty, vychutnávaje jeho význam a neobvyklost. Tak tedy přece existuje! Někteří lidé popírali dokonce i to.

"Neřekl bych, že víš něco bližšího o Dekadentech. Knížky o historii jsou dosti pečlivě upravované. Celý příběh však souvisí s koncem Druhého elektronického věku..."

Dvacet tisíc mil nad povrchem Země kroužil na své věčné orbitě umělý měsíc, v němž sídlila Světová rada. Strop sněmovní síně tvořila jediná tabule průzračného krystalitu; když rada zasedala, zdálo se, že není nic, co by stálo mezi ní a obrovskou rotující koulí tam hluboko dole.

Mělo to hluboký symbolický smysl. V takovém prostředí nemohl přežít žádný omezený, zápecnický postoj. Tady, pokud vůbec někde, se dokázaly mysli lidí vzepnout k největším výkonům.

Richard Peyton starší strávil celý svůj život řízením osudů Země. Již pět set let lidstvo znalo jen mír a nepostrádalo nic, co mu mohly poskytnout věda či umění. Lidé, kteří planetě vládli, mohli být na svou práci hrdi.

Přesto se staříček státník cítil nespokojen. Možná již dokázal vyčíst stíny změn, jež v sobě skrývala budoucnost. Možná již cítil, i když jen podvědomě, že pět století klidu se chýlí ke konci.

Zapnul zapisovací přístroj a začal diktovat.

Peyton věděl, že První elektronický věk zahájil před více než jedenácti stoletími, v roce 1908, De Forestův vynález triody. Totéž báječné století, které spatřilo vznik Světového státu, letadla, kosmické lodi a jaderné energie, bylo u zrodu všech základních termionových zařízení, jež umožnila rozvoj civilizace, kterou znal.

Druhý elektronický věk přišel o pět set let později. Nezahájili jej fyzikové, ale lékaři a psychologové. Po dobu téměř pěti století zaznamenávali elektrické toky probíhající v mozku při myšlenkových procesech. Byla to nesmírně složitá analýza a uběhla řada generací naplněných lopotnou dřinou, než se ji podařilo dovést. Její dokončení otevřelo cestu ke vzniku prvních strojů, jež dokázaly číst lidskou mysl.

To však byl teprve začátek. Poté, co člověk odhalil mechanismus svého vlastního mozku, mohl pokračovat dál. Mohl jej reprodukovat, nahradit živé buňky tranzistory a elektrickými obvody.

Ke konci 25. století lidé dokázali postavit první myslící stroje. Byly velice těžkopádné: k dosažení výkonu jednoho krychlového centimetru lidského mozku bylo zapotřebí sto krychlových metrů zařízení. Stačilo však učinit první krok a pak již to netrvalo dlouho, než se podařilo mechanický mozek zdokonalit a začít ho běžně užívat.

Dokázal vykonávat jen nižší druhy duševní činnosti a postrádal takové čistě lidské vlastnosti jako je iniciativa, intuice a veškeré emoce. Za okolností, jež se jen zřídka měnily, kde se vážně neprojevovala jeho omezení, však dovedl zcela nahradit člověka.

Příchod kovových mozků přivodil jednu z velkých krizí lidské civilizace. Třebaže lidé stále museli vykonávat vyšší státnické povinnosti při řízení společnosti, celou nesmírnou správní agendu převzali roboti. Člověk konečně dosáhl svobody. Už si nemusel lámat hlavu sestavováním složitých jízdních řádů, promýšlením výrobních programů a vyrovnáváním rozpočtů. Stroje, které před staletími převzaly veškerou fyzickou práci, podruhé přispěly k rozvoji společnosti.

Pro lidstvo to mělo dalekosáhlé důsledky a lidé na novou situaci reagovali dvojím způsobem. Někteří využívali nově nabyté svobody ušlechtilě, ve snažení, jež vždy přitahovalo ty nejlepší mozky: v hledání krásy a pravdy, jež zůstávaly stejně nepostižné jako v době, kdy se stavěla Akropole.

Byli však i takoví, kteří uvažovali odlišně. Konečně je navždy zrušeno Adamovo prokletí, tvrdili. Teď můžeme stavět města, kde se stroje postarají o každou naši potřebu, jakmile nás jen napadne - dokonce ještě dříve, protože analyzátoři dokáží přečíst dokonce přání ukrytá v podvědomí. Cílem veškerého žití je rozkoš a honba za štěstím. Člověk si na to vydobyl právo. Jsme unaveni nekonečným zápasem o vědění a slepou touhou po přemostění prostoru ke hvězdám. Byl to dávný sen Lotofágů, sen starý jako lidstvo. Nyní se poprvé dal uskutečnit. Po nějaký čas nebylo mnoho těch, kdo jej sdíleli. Plameny Druhé renesance ještě nepočaly hasnout a skomírat. Jak však léta ubíhala, Dekadenti získávali stále více lidí pro svůj způsob myšlení. Na skrytých místech na vnitřních planetách si budovali města svých snů. Po celých sto let tato města bujela jako podivné exotické květy, dokud se onen bezmála náboženský zápal, který podněcoval jejich výstavbu, nevyčerpal. Přežívala pak ještě generaci. Poté jedno po druhém vymizela z lidské paměti. Jak postupně odumírala, zanechala po sobě spousty bájí a legend, které s postupem staletí narůstaly.

Jen jediné takové město vzniklo na Zemi a záhady, jež se k němu pojily, vnější svět nikdy nedokázal rozluštit. Světová rada z určitých důvodů všechny údaje o tomto místě zničila. Jeho poloha byla záhadou. Někteří tvrdili, že se nachází v pustinách Arktidy; další věřili, že je ukryté na dně Pacifiku. Jisté nebylo nic, pouze jeho jméno - Comarre.

Henson na chvíli přerušil své líčení.

"Zatím jsem ti neřekl nic nového, nic, co by nebylo obecně známé. Zbytek příběhu je tajemství, které zná jen Světová rada a snad stovka lidí ve Scientii. Jak dobře víš, Rolf Thodarsen byl největší technický génius, jaký kdy žil. Dokonce ani Edison se mu nevyrovnal. Položil základy robotiky a postavil první prakticky využitelné myslící stroje.

Jeho laboratoře chrlily řadu skvělých vynálezů po více než dvacet let. Pak Thodarsen najednou zmizel. Rozšířila se zpráva, že se pokusil dostat ke hvězdám. Skutečně se však přihodilo toto:

Thodarsen byl přesvědčen, že roboti - stroje, které dosud udržují naši civilizaci v chodu - představují jen začátek.

Obrátil se na Světovou radu s určitými návrhy, které měly změnit podobu lidské společnosti. Jaké to měly být změny nevíme, ale Thodarsen věřil, že pokud se neuskuteční, lidstvo nakonec dospěje do slepé uličky - a jak mnozí z nás soudí, už tam skutečně uvázlo.

Rada se ostře postavila proti. To byla totiž doba, kdy se roboti stávali součástí společnosti a zvolna se vracela stabilita - tatáž stabilita, kterou se podařilo udržet následujících pět set let, Thodarsen byl trpce rozčarovaný. Dekadenti se svým nadáním pro vyhledávání talentů jej získali a přesvědčili, aby se vzdal světa. Byl to jediný člověk, který dokázal proměnit jejich sny ve skutečnost."

"A udělal to?"

"To nikdo neví. Comarre ale bylo postaveno - to je jisté. Víme, kde leží - a ví to i Světová rada. Některé věci se nedají utajit."

To je pravda, pomyslel si Peyton. Dokonce i v současné době se ztrácejí lidé, o nichž se říká, že se vypravili hledat město snů. Výraz 'Odešel do Comarre' se stal natolik součástí jazyka, že jeho původní význam téměř upadl v zapomnění.

Henson se předklonil a jeho hlas nabyl na naléhavosti.

"Teď se dostáváme k něčemu, co vypadá podivně. Světová rada mohla zničit Comarre, ale neudělala to. Přesvědčení, že Comarre existuje, totiž má na společnost stabilizující vliv. Ať se snažíme sebevíc, stejně tady pořád máme psychopaty. Není obtížné dát jim v hypnóze narážku ohledně Comarre. Možná je nikdy nenajdou, ale během pátrání aspoň zůstanou neškodní."

V počátečním období, krátce po založení města, Rada vysílala do Comarre své agenty. Žádný z nich se nikdy nevrátil. Nestali se obětí nečisté hry; jen se prostě rozhodli, že zůstanou. To se ví určitě, protože odeslali zpět zprávy. Dekadenti si nepochybně uvědomovali, že Rada by město srovnala se zemí, kdyby záměrně zadrželi její agenty. Některé z těch zpráv jsem viděl. Je na nich něco zvláštního. Mají společně cosi, co by se dalo vyjádřit jediným slovem: vytržení.

Dicku, v Comarre se nacházelo něco, co člověka dokázalo přinutit, aby zapomněl na venkovní svět, na přátele, rodinu - úplně na všechno! Zkus si představit, co to znamená! Později, když bylo jisté, že žádný z Dekadentů již nemůže být naživu, podnikla Rada další pokus. Zkoušela to ještě před padesáti lety. Do dnešního dne se však z Comarre ještě nikdo nevrátil."

Když Richard Peyton promluvil, čekající robot rozložil jeho slova do fonetických skupin, doplnil interpunkci a automaticky zařadil záznam k příslušným elektronickým souborům.

"Kopie pro prezidenta a do mého osobního archivu."

Vaše memorandum z 22. a náš dnešní ranní rozhovor.

Navštívil jsem svého syna, ale R. P. III. se mi vyhnul. Jeho odhodlání je nezvratné a jakýkoli nátlak může všechno jen zhoršit. Tuto lekci jsme si měli vzít už od Thodarsena. Navrhuji, abychom si získali jeho vděčnost tím, že mu poskytneme veškerou pomoc, kterou potřebuje. Pak můžeme jeho výzkum usměrňovat tak, aby nevybočil z bezpečných kolejí. Jestliže nikdy nezjistí, že R. T. byl jeho předek, nehrozí žádné nebezpečí. Bez ohledu na povahové podobnosti není pravděpodobné, že by se pokusil opakovat práci R. T. Především musíme zajistit, aby nikdy neobjevil ani nenavštívil Comarre. Pokud k tomu dojde, může to mít nepředvídatelné důsledky."

Když se Henson odmlčel, jeho přítel neřekl ani slovo. Byl příliš zaujatý vyprávěním, než aby je chtěl přerušovat, a biolog za okamžik pokračoval.

"To nás přivádí do současnosti a k tobě. Světová rada se dověděla o tvých zděděných vlastnostech před měsícem. Mrzí nás, že jsme jim to oznámili, ale už se s tím nedá nic dělat. Geneticky jsi Thodarsenovým převtělením v jediném vědeckém smyslu slova. Opět se zdařila jedna z těch vzácných hříček přírody, jež se vždy po několika stoletích opakuje v některé rodině."

Ty bys, Dicku, dokázal pokračovat v práci, již Thodarsen musel zanechat - ať už to bylo cokoli. Možná je navždy ztracená, ale pokud po ní zůstaly nějaké stopy, tajemství se skrývá v Comarre. Světová rada to ví. Proto se tě snaží svést z cesty, která ti byla souzena."

Neber si to osobně. Mezi členy Rady jsou ti nejšlechtetnější duchové, jaké lidstvo kdy zrodilo. Nechtějí ti ublížit a nic ti od nich nehrozí. Upřímně však touží zachovat současné společenské uspořádání, které je podle nich to nejlepší."

Peyton se zvolna postavil. Na chvíli se mu zdálo, že je nezávislým, vnějším pozorovatelem, který sleduje postavu zvanou Richard Peyton III., jež už není člověkem, ale symbolem, jedním z klíčů k budoucnosti světa. Vyžádalo si to značné duševní úsilí, aby se s ním znovu ztotožnil.

Jeho přítel jej mlčky sledoval.

"Ještě něco jsi mi neřekl, Alane. Jak to všechno víš?"

Henson se usmál.

"Čekal jsem, kdy se na to zeptáš. Jsem jenom mluvčí, jehož si ostatní zvolili, protože tě znám. Nesmím dokonce ani tobě prozradit, o koho se jedná. Je však mezi námi mnoho vědců, o nichž vím, že je obdivuješ."

Mezi Radou a badateli, kteří pro ni pracují, vždycky panovala přátelská rivalita, ale v posledních letech se naše názory stále více rozcházejí. Mnozí z nás si myslí, že současný věk, o němž je Rada přesvědčená, že potrvá navěky, tvoří jen přechodné mezidobí. Jsme toho názoru, že příliš dlouhá doba stability přinese úpadek. Psychologové Rady věří, že mu budou schopni zabránit."

Peytonovi zazářily oči.

"Přesně to jsem vždycky tvrdil! Mohu se k vám připojit?"

"Později. Nejprve nás čeká práce. Víš, jsme svým způsobem revolucionáři. Chystáme se spustit několik společenských

reakci a až budeme hotoví, oddálí to nebezpečí úpadku lidstva na tisíce let. Ty jsi, Dicku, jedním z našich katalyzátorů. Mohu říci, že ne jediným."

Na chvíli se odmlčel.

"I kdyby Comarre nevedlo k ničemu, máme ještě jednu kartu v rukávě. Doufáme, že během padesáti let vyvineme pohon pro mezihvězdné lety."

"Konečně!" nadchl se Peyton. "Co uděláte pak?"

"Předvedeme ho Radě a řekneme: Tady to máte - teď můžete letět ke hvězdám. Nejsme chlapíci? A Radě nezbude než se kysele usmát a začít vyvracet civilizaci. Jakmile získáme možnost cestovat ke hvězdám, společnost se začne znovu rozvíjet a stagnaci to odsune na neurčito."

"Doufám, že se toho ještě dožiju," povzdechl si Peyton. "Co ale chcete, abych udělal hned teď?"

"Jenom jediné: aby ses vypravil do Comarre a zjistil, co tam je. Věříme, že dokážeš uspět tam, kde ostatní selhali."

Všechny plány již jsou hotové."

"A kde vlastně je Comarre?"

Henson se usmál.

"Je to skutečně jednoduché. Existuje jen jediné místo, kde může být - jediné místo, nad nímž nesmí létat letadla, kde nikdo nežije, kde je možné cestovat jen pěšky. Ve Velké rezervaci".

Starý pán vypnul zapisovací stroj. Nad hlavou - Či dole; bylo to totéž - velký srpek Země zastíňoval záři hvězd. Maličký měsíc na své nekonečné pouti překročil terminátor a zvolna se nořil do noci. Na ztemnělém zemském povrchu tu a tam zářila rozsetá světla měst.

Ten pohled starce naplňoval smutkem. Připomínal mu, že jeho vlastní život se chýlí ke konci - a zároveň jako by předpovídal zánik kultury, o jejíž záchranu usiloval. Možná měli mladí vědci přece jen pravdu. Období velkého klidu končilo a svět se ubíral k novým cílům, které on sám už nespátí.

III. Divoký lev

Byla noc, když Peytonova loď přelétala západním směrem Indický oceán. Prostým okem nebylo vidět nic než bílou čáru příboje u afrických břehů, ale navigační obrazovka ukazovala pevninu hluboko dole do nejmenších detailů. Noc teď přirozeně neskýtala žádnou ochranu ani záruku, ale ukrývala ho před lidskými pohledy. A pokud jde o přístroje, jež by měly prostor sledovat - o ty se už postarali druzí. Jak se zdálo, bylo mnoho těch, kdo uvažovali stejně jako Henson. Plán byl šikovně vymyšlený. Jeho podrobnosti s láskyplnou péčí rozpracovali lidé, kteří se při tom zjevně bavili. Měl přistát na kraji pralesa, tak blízko u silového pole, jak jen to bylo možné.

Dokonce ani jeho neznámí přátelé nedokázali vypnout bariéru tak, aby nevzbudili podezření. Naštěstí to od okraje clony do Comarre bylo jen asi dvacet mil poměrně otevřenou krajinou. Bude muset dokončit cestu pěšky.

Za hlasitého praskotu větví se loď usadila v neviditelném porostu. Sedla si hezky na břicho a Peyton vypnul tlumené osvětlení kabiny, aby se podíval ven. Nic neviděl. Připomněl si své instrukce a nechal dveře zavřené. Udělal si co nejlepší pohodlí a čekal na úsvit.

Probudilo jej jasné sluneční světlo, jež mu svítilo přímo do očí. Rychle si oblékl výstroj, kterou ho přátelé vybavili, otevřel dveře kabiny a vstoupil do lesa.

Místo pro přistání bylo pečlivě zvolené a nedělalo mu potíže prodrat se několik set stop na volné prostranství. Přimo před ním ležely nízké, trávou porostlé pahorky, po nichž byly tu a tam rozhozené chumáče útlých stromků. Byl příjemný den, přestože bylo léto a rovník nedaleko. Osm set let regulace klimatu a velká umělá jezera, jež pohltila pouště, vykonaly své.

Téměř poprvé ve svém životě Peyton zakoušel přírodu v podobě, jakou měla předtím, než se zrodil člověk. Co jej však nejvíce udivovalo, nebyla divokost scenérie. Peyton nikdy nepoznal ticho. Vždy se odněkud ozýval hluk strojů či alespoň vzdálený šepot dopravních letadel doléhající z nebetyčných výšek stratosféry.

Tady podobné zvuky chyběly, protože žádný stroj nedokázal překonat silové pole, jež obklopovalo Rezervaci. Ozýval se jen šelest větru v trávě a sotva slyšitelná změt' zvuků vyluzovaných hmyzem. Peytona to ticho skličovalo a udělal totéž, co by provedl téměř každý člověk z jeho doby. Stiskl na svém osobním přijímači tlačítko, jímž si zvolil pásmo vysílající hudební kulisu.

Míli za míli Peyton vytrvale kráčel zvlněnou krajinou Velké rezervace, nejrozsáhlejšího přirozeného území zachovaného na povrchu zeměkoule. Kráčelo se mu snadno, protože neutralizátory zabudované do výzbroje téměř rušily její hmotnost. Provázel ho onen opar nevtíravé hudby, která tvořila pozadí života lidí téměř od doby, kdy bylo vynalezeno rádio. Třebaže stačilo pohnout číselníkem, aby se spojil s kýmkoli na celé planetě, představoval si, že je úplně sám v srdci přírody, a na chvíli se vcítil do všech pocitů, které museli prožívat Stanley či Livingstone, když před tisícem let poprvé vstoupili na stejný světadíl.

Peyton byl naštěstí dobrý chodec a v poledne už měl polovinu cesty k cíli za sebou. Usadil se k obědu pod trsem jehličnanů, jež sem byly přivezeny z Marsu a dávného objevitele by přivedly ke zmatenému úžasu. Pro Peytona v jeho nevědomosti byly naprostou samozřejmostí.

Už měl nashromážděnou pěknou hromádku prázdných plechovek, když si všiml, že se po planině ve směru odkud přišel rychle pohybuje nějaký předmět. Byl ještě příliš daleko na to, aby se dal rozeznat. Teprve když si ta věc zjevně namířila k němu, obtěžoval se vstát, aby měl lepší výhled. Dosud nepozoroval žádné zvíře - i když spousta zvířat pozorovala jeho - a se zájmem si příchozího prohlížel.

Peyton nikdy předtím neviděl lva, ale nedělalo mu potíže poznat velkolepou šelmu, která se k němu plavnými skoky

blížila. Sloužilo mu ke cti, že se jen jednou ohlédl po stromu, který se mu tyčil nad hlavou. Pak už zůstal neochvějně stát.

Věděl, že na světě už nejsou opravdu nebezpečná zvířata. Rezervace byla něco mezi obrovitou biologickou laboratoří a národním parkem, který každoročně navštěvovaly tisíce lidí. Obecně se předpokládalo, že pokud necháte zdejší obyvatele na pokoji, zachovají se k vám taky tak. Celkem vzato, systém fungoval hladce.

Lev se zjevně toužil přátelit. Rozběhl se přímo k němu a začal se mu láskyplně třít o bok. Když se Peyton znovu postavil na nohy, šelma přenesla pozornost na jeho prázdné plechovky od jídla. Za okamžik se k němu obrátila s výrazem, kterému nebylo možné odolat.

Peyton se rozesmál, otevřel novou konzervu a obsah opatrně vyklopil na plochý kámen. Lev přijal hold s chutí a zatímco žral, Peyton prolistoval rejstřík oficiálního průvodce, kterým ho jeho neznámí pomocníci pozorně vybavili. O lvech tam bylo několik stránek doplněných fotografiemi na pomoc mimozemským návštěvníkům. Informace byly uklidňující. Tisíc let vědeckého chovu Krále zvířat značně zdokonalilo. V minulém století sežral jen dvanáct lidí; v deseti případech jej následné vyšetřování zprostil viny a zbývající dva nebyly "prokázány".

Knihy však neuváděly nic o nechtěných lvech, ani o způsobech, jak se jich nejlépe zbavit. Rovněž nenaznačovala, že by běžně byli tak přátelští jako tento exemplář.

Peyton nebyl nijak zvlášť všímavý. Chvilu mu trvalo, než si všiml tenkého kovového proužku kolem lvovy pravé přední tlapy. Byla na něm řada číslic a písmen doplněných úřední pečeti Rezervace.

Toto nebyla divoká šelma; celé své mládí zřejmě prožila mezi lidmi. Možná to byl jeden z těch slavných superlvů, které biologové šlechtili a poté vypouštěli do přírody ke zlepšení chovu. Podle zpráv, které Peyton četl, byli někteří z nich téměř stejně inteligentní jako psi.

Jak rychle zjistil, lev rozuměl řadě jednoduchých slov, zvláště takových, jež se vztahovala k potravě. Dokonce i na tuto dobu to bylo nádherné zvíře, o dobrou stopu vyšší než jeho vyzábělý předek z doby před deseti stoletími.

Když se Peyton znovu vydal na cestu, lev mu klusal po boku. Sice pochyboval, zda jeho přátelství stojí za více než za libru syntetického hovězího, ale bylo příjemné mít někoho, s kým se dalo mluvit - a kdo se mu navíc nepokoušel odmítnout. Po dlouhé a soustředěné úvaze se rozhodl, že příhodným jménem pro jeho nového známého bude "Leo".

Peyton ušel několik set stop, když se náhle ve vzduchu před ním oslnivě zablesklo. I když si okamžitě uvědomil, o co se jedná, leknutím se zastavil a přivíral oči. Leo překotně prchl a ztratil se z dohledu. V případě nouze, pomyslel si Peyton, na něj nebude příliš spolehnutí. Později měl možnost tento úsudek opravit.

Když se mu zotavil oslněný zrak, Peyton zjistil, že hledí na barevný nápis žhnoucí ohnivými písmeny. Nehybně se vznášel ve vzduchu a hlásal:

VÝSTRAHA!

BLÍŽÍTE SE K ZAKÁZANÉ OBLASTI!

NEVSTUPUJTE!

Z příkazu Světové rady

Peyton si oznámení chvíli zamyšleně prohlížel. Pak se rozhlédl kolem po projektoru. Byl v kovové skřínce nepříliš účinně ukrytý po straně cesty. Rychleji odemkl univerzálními klíči, které mu důvěřivá Komise pro elektroniku svěřila při první promoci.

Po krátké prohlídce si ulehčeně oddechl. Projektor bylo jednoduché kapacitně ovládané zařízení. Zapínalo je cokoli, co se pohybovalo po cestě. Jeho součástí tvořil i fotografický záznamník, ale byl odpojený. Peytona to nepřekvapovalo, protože přístroj muselo uvádět v činnost každé míjející zvíře. To bylo příjemné. Znamenalo to, že se nikdo nemusí dozvědět, že Richard Peyton III. někdy kráčet po této cestě.

Zavolal na Lea, který se vracel pomalu a vypadal trochu zahanbeně. Nápis zmizel a Peyton držel relé rozpojená, aby Leo mohl nerušeně projít. Potom znovu uzamkl skříňku a pokračoval v cestě, zvědavý co bude dál.

Po dalších sto stopách k němu začal přísně promlouvat odtělesněný hlas. Neříkal nic nového, ale hrozil množstvím drobných trestů, z nichž některé Peytonovi zněly docela povědomě.

Bylo zábavné pozorovat Leův výraz, když se pokoušel určit místo, odkud hlas vycházel. Peyton znovu vyhledal projektor a prověřil ho, než se vydal dál. Usoudil, že bude bezpečnější, když úplně sejde z cesty. Dál by podél ní mohla být rozmístěna záznamová zařízení.

S jistými potížemi přiměl Lea, aby zůstal na zpevněném povrchu, zatímco on sám šel po prašné krajnici, jež cestu lemovala. Na dalším čtvrtmílovém useku lev spustil dvě další elektronické léčky. Autoři poslední z nich už vzdali jakékoli přesvědčování. Zněla prostě:

POZOR NA DIVOKÉ LVY

Peyton pohlédl na Lea a dal se do smíchu. Leo sice nechápal, co je tady vtipného, ale zdvořile se připojil. Automatická výzva za jejich zády s posledním zoufalým zablikáním zmizela.

Peyton uvažoval, proč sem ty nápisy někdo vůbec umístil. Možná měly odstranit náhodné návštěvníky. Ti, kdo znali svůj cíl, se jimi stěžejí dají odvrátit.

Cesta se náhle ohnula do pravého uhlu - a měl před sebou Comarre. Bylo divné, že pohled na něco, co očekával, mu způsobí takový šok. Před ním se v džungli rozevírala obrovitá mýtina, kterou z poloviny vyplňovala černá kovová konstrukce.

Město mělo tvar terasovitého kužele, vysokého snad dva tisíce stop a se základnou asi tři tisíce stop v průměru. Kolik

se skrývalo pod zemí, Peyton nedokázal odhadnout. Zastavil se, ohromený velikostí a neobvyklostí nesmírné stavby. Pak zvolna vykročil k ní.

Město vyčkávalo jako dravá šelma číhající ve svém doupěti. I když jeho hostů nyní velice ubylo, bylo je připraveno přijmout, ať to bude kdokoli. Někdy se obrátili zpět po prvním varování, někdy po druhém. Nemnozí dorazili až k samému vchodu, nežli ztratili odvalu. Většina těch, kdo dospěli tak daleko, však vstupovala docela ochotně.

Tak Peyton došel k mramorovému schodišti, vedoucímu ke kolmé kovové stěně a podivné černé díře, která vypadala jako jediný vchod. Leo klusal vedle něj a nezvyklého okolí si příliš nevšímal.

Peyton se zastavil u paty schodiště a vytočil číslo na svém komunikátoru. Počkal, až se ozve potvrzovací tón, a pak začal zvolna mluvit do mikrofonu.

"Moucha vstupuje do salonu."

Opakoval to dvakrát a připadal si přitom jako hlupák. Kdosi, pomyslel si, má zvrácený smysl pro humor.

Neozvala se žádná odpověď. To byla součást dohody. Nepochyboval ale o tom, že zprávu přijali, patrně v některé z laboratoří ve Scientii, protože číslo, na které volal, mělo předčíslí západní polokoule.

Peyton otevřel největší masovou konzervu a obsah rozložil na mramoru. Zabořil prsty do lví hřívy a hravě ji zakroutil.

"Myslím, že bys raději měl zůstat tady," řekl. "Možná budu dost dlouho pryč. Ne abys chodil za mnou."

Nahoře na schodech se ohlédl. Ke své úlevě zjistil, že se ho lev nepokusil následovat. Seděl na zadních tlapách a úpěnlivě ho sledoval. Peyton mu zamával a obrátil se k němu zády.

V zakřiveném kovovém povrchu nebyly dveře, jen prostý černý otvor. To byla záhada a Peyton uvažoval, jak asi stavitelé chtěli zabránit tomu, aby dovnitř nezabloudila zvířata. Pak cosi na tom otvoru upoutalo jeho pozornost.

Byl příliš černý. Přestože se stěna nacházela ve stínu, nebyl důvod, aby vchod byl tak temný. Vytáhl z kapsy minci a vhodil ji dovnitř. Uklidněný tím, že ji slyšel dopadnout, vykročil za ní.

Jemně nastavené obvody rozlišovačů ignorovaly minci, stejně jako ignorovaly každé zvíře, jež se zatoulalo do tohoto temného portálu. Ale přítomnost lidské mysli postačovala k tomu, aby aktivovala spínače. Clona, v níž se Peyton pohyboval, na zlomek sekundy zapulsovala energií. Pak se znovu vrátila do klidného stavu.

Peytonovi se zdálo, že trvalo příliš dlouho, než jeho noha došlápla na zem, ale to mu zdaleka nepůsobilo největší starost. Mnohem překvapivější byl okamžitý přechod ze tmy do náhlého jasu, z poněkud dusného vedra džungle do teploty, jež se ve srovnání s ním zdála být téměř mrazivá. Změna byla tak prudká, že se až zajíkl. Naplněný pocitem neklidu se obrátil zpět ke klenutému průchodu, kterým právě vešel.

Už tam žádný nebyl. Nikdy tam žádný nebyl. Stál na vyvýšeném kovovém stupínku přesně uprostřed rozlehlé kruhové místnosti, po jejímž obvodu byl tučet průchodů klenutých do lomeného oblouku. Mohl přijít kterýmkoli z nich - nebýt toho, že všechny byly vzdálené asi sto dvacet stop.

Peytona se na okamžik zmocnila panika. Cítil, jak mu buší srdce, a s nohama se mu dělo cosi podivného. Náhle si připadal velice osamělý, posadil se na stupínek a začal logicky zvažovat situaci.

IV. Znamení máku

Něco jej v mžiku dopravilo z temného vchodu do středu místnosti. Mohla pro to být jen dvě vysvětlení, obě stejně fantastická. Buď bylo s prostorem uvnitř Comarre něco velice v nepořádku, anebo jeho stavitelé ovládli tajemství přenosu hmoty.

Již od dob, kdy se lidé naučili vysílat zvuk a obraz pomocí rádia, snili o stejném způsobu přenášení hmoty. Peyton se podíval na stupínek na němž spočíval. Snadno mohl skrývat elektronické zařízení - a na stropě nad ním se nacházela velice zvláštní vypouklina.

Ať už to bylo provedeno jakkoli, nedokázal si představit lepší způsob, jak ignorovat nechtěné návštěvníky. Poněkud spěšně seskočil ze stupínku. Nebylo to zrovna místo, kde by se chtěl zdržovat.

Se znepokojením si uvědomil, že bez pomoci zařízení, které ho sem dopravilo, neměl jinou možnost, jak odejít. Ale rozhodl se, že s tím si bude lámat hlavu později. Až dokončí průzkum, měl by znát toto i ostatní tajemství Comarre.

Ve skutečnosti nebýt namyšlený. Mezi Peytonem a tvůrci města leželo pět století bádání. Třebaže mohl najít mnoho věcí, jež pro něj budou nové, nesetká se s ničím, čemu by nedokázal porozumět. Namátkou si zvolil jeden z východů a začal s pátráním.

Stroje bděly a čekaly na svou příležitost. Byly sestaveny k tomu, aby sloužily jedinému účelu, a toto poslání stále slepě naplňovaly. Před dlouhou dobou přinesly do znavených myslí svých tvůrců mír zapomnění. Toto zapomnění byly stále schopny poskytnout všem, kdo vstoupí do města Comarre.

Přístroje započaly s analýzou ve chvíli, kdy Peyton vyšel z pralesa. Rozpítvat lidskou mysl se všemi jejími nadějemi, tužbami a obavami, to byl úkol, který se nedal provést ve spěchu. Potrvá to ještě hodiny, než budou uvedeny v činnost syntezátory. O hosta bude zatím postaráno, dokud se pro něj nepodaří připravit mnohem velkorysejší pohostinství.

Malý robot se hodně natrápil, než se mu podařilo nepolapitelného návštěvníka lokalizovat, protože Peyton při svém průzkumu města rychle procházel z místnosti do místnosti. Konečně se stroj zastavil uprostřed malé kruhové komůrky po obvodu vroubené magnetickými spínači a osvětlené jedinou výbojkou.

Podle přístrojů byl člověk vzdálen jen několik stop, ale robot svými čtyřmi očními čočkami neobjevil žádnou známku jeho přítomnosti. Zmateně zůstal stát a kromě jemného šelestu motorů a občasného cvaknutí relé nevydal ani hlásek.

Peyton stál na visuté lávce deset stop nad zemí a s velkým zájmem stroj pozoroval. Tvořil jej lesklý kovový válec umístěný na silné základní desce opatřené malými hnacími koly. Robot neměl žádné končetiny: celistvost válce porušovaly jen kruhovitě uspořádané oční čočky a řada malých kovových mřížek zvukového výstupu.

Bylo zábavné sledovat zmatek odehrávající se v mysli robota, jež se potýkala se dvěma protichůdnými sadami informací. Přestože věděl, že Peyton musí být uvnitř, oči mu říkaly, že místnost je prázdná. Začal rejdít kolem dokola v malých kroužcích, až se mu ho Peytonovi zželelo a sestoupil dolů. Stroj okamžitě přestal kroužit a začal přednášet uvítací proslov.

"Jsem A-5. Zavedu vás kamkoli si budete přát. Zadejte mi, prosím, příkazy ve standardní robomluvě."

Peyton byl poněkud zklamaný. Ve městě, které vybudoval Thodarsen, doufal v něco lepšího, avšak toto byl naprosto běžný robot. I ten ale může být užitečný, pokud s ním bude správně zacházet.

"Děkuji," řekl zbytečně. "Zaved' mě, prosím, do obytné části."

Třebaže si byl Peyton teď už jistý, že město je plně automatizované, stále zůstávala možnost, že skrývá lidské obyvatele. Mohl zde být někdo další, kdo mu pomůže v pátrání, i když se zřejmě bude muset spokojit s tím, že se mu nikdo nepostaví na odpor.

Stroj se beze slova obrátil a vyjel z místnosti. Chodba, po níž se vydal, končila u nádherně vyřezávaných dveří, které se již Peyton marně pokoušel otevřít. A-5 zřejmě znal jejich tajemství - když se k nim přiblížili, silná kovová deska se nehlučně odsunula. Robot vjel do malé kabinky připomínající telefonní budku.

Peytona napadlo, zda nevstupují do dalšího zařízení na přenos hmoty, ale brzy zjistil, že jde o obyčejný výtah. Podle doby stoupání je musel zavést téměř do nejvyšších podlaží města. Když se posuvné dveře otevřely, Peyton si připadal jako v jiném světě.

Chodby, v nichž se ocitl na počátku, byly pusté a jednotvárné, čistě účelové. Tyto prostorné síně a společenské sály se naproti tomu honosily největším možným přepychem. Pro dvacáté šesté století byly příznačné honosná výzdoba a barevnost, jimiž následující období hluboce pohrdala. Dekadenti však dospěli ještě mnohem dál nežli vkus jejich epochy. Když navrhovali Comarre, do krajnosti vyčerpali nejenom možnosti psychologie, ale i umění.

Člověk by zde mohl strávit celý život a stejně by nestačil vychutnat všechny nástěnné malby, řezbářské práce a obrazy, složité vzory tapisérií, jež působily stejně zářivě jako v době, kdy byly zhotoveny. Zdálo se naprosto neospravedlnitelné, že tak báječné místo zůstává opuštěné a skryté před světem. Peyton téměř zapomněl na své zaujetí pro vědu a jako dítě pospíchal od jednoho divu k druhému.

Byly zde výtvořeny génia, jakého patrně svět dosud nepoznal. Byl to však nemocný a zoufalý génius, jenž ztratil víru v sebe sama, třebaže si dosud zachoval nesmírnou technickou zručnost. Teď teprve Peyton pochopil pravý význam jména, jímž byli obdařeni stavitelé Comarre.

Umění Dekadentů jej odpuzovalo i okouzlovalo zároveň. Neskrývalo v sobě zlo, protože bylo naprosto oproštěné od mravních měřítek. K jeho příznačným vlastnostem asi patřily únava a rozčarování. Po chvíli Peyton, který u sebe nikdy nepozoroval zvláštní citlivost vůči vizuálnímu umění, začal zjišťovat, jak se mu do duše vkrádá jemný pocit stísněnosti. Přesto se od prohlídky nedokázal odtrhnout.

Konečně se Peyton znovu obrátil k robotovi.

"Žije tady teď někdo?"

"Ano."

"Kde jsou?"

"Spí."

Z jakéhosi důvodu to znělo jako naprosto přirozená odpověď. Peyton si připadal velice unavený. Poslední hodinu přímo zápasil, aby zůstal vzhůru. Jako by mu něco přikazovalo usnout, téměř silou vůle ho nutilo spát. Zítra bude dost času na to, aby vyzvěděl tajemství, která sem přišel odhalit. V této chvíli netoužil po ničem jiném než po spánku.

Bezděčně následoval robota, jenž jej vedl z prostorných síní do dlouhé chodby lemované kovovými dveřmi, na nichž se opakoval napůl povědomý symbol, který Peyton nedokázal rozpoznat. Jeho spánkem omámený mozek stále mdle zápolil s tímto problémem, když se stroj zastavil před jedněmi dveřmi, které se tiše otevřely.

Do vysoka nastlanému lůžku se nedalo odolat. Peyton se k němu mechanicky rozklopýtal. Když upadal do spánku, proteplil jeho nitro pocit uspokojení. Poznal znamení na dveřích, avšak byl již příliš unavený na to, aby pochopil jeho smysl.

Bylo to znamení máku.

V chování města nebylo ani stopy po zlobě či záłudnosti. Neosobně vykonávalo úkoly, jímž bylo zasvěceno. Každý, kdo vstoupil do Comarre, ochotně přijal jeho dary. Tento návštěvník byl první, jenž je kdy ignoroval.

Integrátory byly připravené již celé hodiny, ale neklidná, pátrající mysl jim unikala. Mohly si ale dovolit čekat, tak jak to dělaly posledních pět set let.

Teď, když se Richard Peyton pokojně nořil do spánku, obranné mechanismy oné podivně vzdorovité mysli se zhroutily. Kdesi hluboko v srdci Comarre se sepnulo relé a složité, zvolna pulsující proudy počaly střídavě zaplavovat vakuové trubice. Vědomí, které tvořilo osobnost Richarda Peytona III., přestalo existovat.

Peyton usnul okamžitě. Na chvíli jej ovládlo naprosté zapomnění. Pak se počaly vracet mlhavé útržky vědomí. A poté, jako obvykle, začal snít.

Bylo zvláštní, že jeho mysl ovládl zrovna jeho oblíbený sen a že byl mnohem živější nežli kdykoli předtím. Peyton celý život miloval moře a neuvěřitelnou krásu tichomořských ostrovů jednou zahlédl z vyhlídkové paluby nízko letícího letadla. Nikdy je nenavštívil, ale často si přál, aby mohl strávit život na nějakém odlehlém, poklidném ostrově, kde by se nemusel starat o svět ani o budoucnost.

Byl to sen, jaký v určitém období svého života poznala většina lidí, ale Peyton měl dostatek zdravého rozumu na to, aby si uvědomil, že dva měsíce takové existence by jej zahnavy napůl šíleného nudou zpět do civilizace. Jeho snům však byly podobné úvahy naprosto cizí, a tak znovu ležel pod vlnícími se palmami a naslouchal zvukům příboje bubnujícího do útesů, jež vroubily azurové zrcadlo laguny odrážející paprsky slunce.

Sen byl neobyčejně živý, natolik opravdový, že se Peyton dokonce ve spánku přistihl při úvahách, že žádný sen nemá právo být tak skutečný. Pak sen najednou ustal a bylo to tak náhlé, že měl pocit, jako by v jeho mysli vznikla zřetelná trhlinka. Přerušení jej přivedlo zpátky k vědomí.

S trpkým pocitem zklamání zůstal Peyton ještě chvíli ležet a s pevně zavřenýma očima se pokoušel znovu si vybavit ztracený ráj. Bylo to však marné. Cítil tepalo v hlavě a bránilo mu spát. Navíc lůžko začalo být velice tvrdé a nepohodlné. S nechutí obrátil pozornost na zdroj rušení.

Peyton byl vždy realistou a nikdy si nepřipouštěl filozofické pochybnosti, takže šok byl pro něj mnohem silnější než jaký by prožívali méně inteligentní jedinci. Nikdy předtím nepochyboval o svém zdravém rozumu, až teď. Protože zvuk, který ho probudil, bylo bušení vln narážejících na útesy. Ležel na zlatém písku nedaleko laguny. Kolem vzdychal vítr ve vrcholcích palm a jemně jej laskal svými hřejivými prsty.

Na chvíli si Peyton dokázal představit jen to, že ještě sní. Ale tentokrát už nezbýval prostor pro pochyby. Když je člověk při smyslech, nemůže zaměnit skutečnost za sen. Pokud je něco ve vesmíru skutečné, toto byla skutečnost. Pocit údivu se zvolna začal vytrácet. Postavil se na nohy a setřásl ze sebe zlatou spršku písku. Zastínil si oči proti slunci a rozhlédl se po pláži.

Ani na chvíli se nazarazil nad tím, že je to místo tak povědomé. Připadalo mu naprosto přirozené vědět, že vesnice je o kus dál podél zálivu. Zanedlouho se znovu setká s přáteli, od nichž byl na chvíli odloučen ve světě, který mu rychle mizel z paměti.

Vybavila se mu prchavá vzpomínka na mladého inženýra - dokonce i jméno mu už uniklo - který kdysi toužil po slávě a vědění. Ve svém druhém životě znal docela dobře tu pošetilou osobu, ale teď už mu nikdy nedokáže vysvětlit marnost jeho ambicí.

Líně se začal loudat po pláži a každým krokem ze sebe setřásal poslední matné vzpomínky svého stínového života, jako když obrysy snu blednou ve světle nového dne.

V opuštěné laboratoři na druhém konci světa čekali tři ustaraní vědci s očima upřenými na vícekanálový komunikátor nezvyklého typu. Přístroj už devět hodin mlčel. Během prvních osmi nikdo zprávu neočekával, ale dohodnuté znamení se mělo ozvat již více než před hodinou.

Alan Henson netrpělivě vyskočil ze židle.

"Musíme něco udělat! Já mu zavolám."

Zbývající dva badatelé na sebe neklidně pohlédli.

"Mohli by hovor zaměřit."

"Jedině pokud nás skutečně sledují. Ale i kdyby, neřeknu nic neobvyklého. Peyton mi porozumí, je-li vůbec schopný odpovídat..."

Pokud měl Richard Peyton vůbec kdy představu o čase, teď byla zapomenutá. Jedině přítomnost byla skutečná, neboť minulost a budoucnost ležely skryté za neproniknutelnou clonou, podobně jako krajina zahalená stěnou šlehajícího deště.

Peyton vychutnával přítomnost s pocitem naprostého uspokojení. Nic nezůstalo z onoho neklidného, podnikavého ducha, jenž si kdysi poněkud nejistě předsevzal dobýt nové oblasti vědění. Nyní vědění k ničemu nepotřeboval.

Později si nedovedl vybavit nic ze svého života na ostrově. Poznal mnoho přátel, ale jejich jména a tváře beze stopy zmizely. Láska, klid v duši, štěstí - to vše mu na krátkou chvíli patřilo. Přesto se ze svého života v ráji nedokázal rozpomenout na více než několik posledních chvil.

Bylo zvláštní, že všechno mělo skončit tak, jako to začalo. Znovu stál na břehu laguny a tentokrát byla noc a nebyl sám. Měsíc, který se zdál být neustále v úplňku, plul nízko nad mořskou hladinou. Souhvězdí, jež nikdy neměnila polohu, bez jediného mrknutí zářila na obloze jako trpytivé klenoty, mnohem nádhernější nežli zapomenuté hvězdy kolem Země.

Peytonovy myšlenky se však upínaly na jinou krásu a opět se sklonil k postavě ležící na pláži, jejíž zlatá barva si nijak nezdala s barvou vlasů nedbale rozprostřených na písku.

Pak se ráj kolem něj zachvěl a rozplynul. Peyton, násilím připravený o všechno co miloval, vydal mučivý výkřik. Rozum mu zachránila jen rychlost, s jakou došlo k přechodu. Když bylo po všem, připadal si stejně jako kdysi Adam, když se za ním navždy zabouchly brány Edenu.

Zvuk, který ho povedl zpět, ale patří k nejvšednějším na světě. Vlastně by možná žádný jiný jeho mysl v jejím úkrytu nedostihl. Byl to pronikavý zvuk komunikátoru odloženého na podlaze vedle lůžka v setmělé místnosti města Comarre. Když se mechanicky natáhl a stiskl tlačítko příjmu, rámusení ustalo. Musel odpovědět způsobem, jenž uspokojil neznámého volajícího - kdo má být Alan Henson? - protože po chvíli přenos ukončil. Peyton seděl na pohovce, držel si hlavu ve dlaních a pokoušel se zorientovat.

Předtím nesnil; tím si byl jist. Spíše to bylo jako kdyby žil druhým životem a nyní se navracel do své původní existence jako člověk, který se probírá ze ztráty paměti. I když byl dosud omámený, jeho mozek dospěl k jasnému přesvědčení. Už v Comarre nesmí nikdy spát.

Vůle a charakter Richarda Peytona III se pozvolna vracely ze svého vyhnání. Vrávoravě se zvedl a vyšel z místnosti. Znovu se ocitl v dlouhé chodbě se stovkami stejných dveří. Na symbol, který na nich byl vyřezaný, pohlížel s novým porozuměním.

Téměř nevnímal, kam jde. Jeho mysl se zcela upjala na problém, před kterým stál. Při chůzi se mu mozek vyjasnil a zvolna přišlo poznání. V této chvíli to byla pouze teorie, ale brzy si ji bude moci ověřit.

Lidská mysl je cosi velice křehkého, co zůstává skryto, nevstupuje do přímého styku se světem a všechny své znalosti a zkušenosti shromažďuje pomocí tělesných smyslů. Je možné zaznamenávat a uchovávat myšlenky a emoce, tak jako

lidé kdysi na mílích drátu zaznamenávali zvuk.

Pokud by se tyto myšlenky promítly do jiné mysli v době, kdy tělo není při vědomí a má otupené smysly, mozek by se domníval, že zakouší skutečnost. Neměl žádnou možnost, jak klam odhalit, stejně jako není možné rozeznat dokonalou nahrávku symfonie od původního vystoupení.

Toto všechno již bylo známo po staletí, ale stavitelé Comarre těchto znalostí využili tak jako ještě nikdo na světě.

Někde ve městě musí být přístroje, které dovedou analyzovat každou myšlenku a přání nově přichozích. Na jiném místě museli tvůrci města uložit každý pocit a zkušenost, jaké může lidská mysl znát. Z tohoto surového materiálu je možné vytvořit jakoukoli možnou budoucnost.

Nyní konečně Peyton pochopil velikost génia, který se projevil při stavbě Comarre. Přístroje rozebraly jeho nejniternější myšlenky a vytvořily pro něj svět založený na jeho podvědomých tužbách. Když se později naskytla vhodná příležitost, ovládly jeho mysl a složily mu do ní všechno, co pak zakoušel.

Není divu, že v onom teď již napůl zapomenutém ráji měl všechno, po čem kdy zatoužil. A není divu, že během staletí tak mnoho lidí hledalo mír, jaký může přinést jen Comarre!

V. Inženýr

Než se Peyton stačil docela vzpamatovat, donutil jej zvuk kol, aby se ohlédl. To se vracel maličký robot, který byl jeho průvodcem. Složitě stroje, které ho ovládaly, se bezpochyby zajímaly o to, co se stalo s jeho světcem. Peyton čekal a v jeho mysli pomalu uzrával nápad.

A-5 začal znovu od samého začátku se svým připraveným proslovem. Setkání s tak primitivním přístrojem v místech, kde rozmach automatiky dosáhl naprostého vrcholu, teď vypadalo obzvláště nepatřičné. Pak si ale Peyton uvědomil, že robot je možná nekomplikovaný záměrně. Nemělo smysl používat složitý mechanismus tam, kde jednoduchý stroj poslouží stejně dobře - či lépe.

Peyton známou řeč ignoroval. Věděl, že všichni roboti musí poslouchat příkazy lidí, pokud jim jiní lidé předtím nepřikázali opak. Dokonce i myšlenkové projektory, řekl si ironicky, uposlechly neznámé a nevyslovené rozkazy jeho podvědomého já.

"Zaved' mě k přenašečům myšlenek," zavelel.

Jak předpokládal, robot se ani nepohnul. Odpověděl jen: "Nerozumím."

Peytonovi se vrátila dobrá nálada, protože se opět cítil pánem situace.

"Pojď sem a nehýbej se, dokud ti nedám rozkaz."

Voliče a obvody robota posoudily instrukci. Neobjevily žádný příkaz, který by jí odporoval. Stroj se zvolna rozjel kupředu. Bylo rozhodnuto - už nemohl couvnout. Nesměl se pohnout, dokud mu to Peyton nepřikáže anebo něco nezruší jeho rozkazy. Hypnóza robotů byl velmi starý trik, který se zvláště mezi malými nezbednými kluky těšil značné oblibě.

Peyton rychle z vaku vyprázdnil nářadí, bez něhož se neobešel žádný inženýr: univerzální šroubovák, nastavitelný klíč, automatickou vrtačku a konečně to nejdůležitější, atomový řezač, který během několika sekund zdolal sebesilnější kov. Se zručností získanou dlouholetou praxí se pak pustil do práce na nic netušícím stroji.

Robot byl naštěstí zkonstruován tak, aby umožňoval snadnou údržbu, takže se dal lehce otevřít. Na řídicích prvcích nebylo nic neobvyklého a v krátké době Peyton objevil i pohybové ústrojí. Teď už stroj nemohl uniknout, ať se stane cokoli. Byl zmražený.

Pak ho oslepil a postupně odhaloval jeho další elektronické smysly, jež vyřadil z provozu. Zanedlouho z robota zbyl jen kovový válec naplněný složitým harampádím. S pocitem uličníka, který právě svévolně zaútočil na bezbranné pendlovky, se Peyton usadil a čekal na to, co, jak věděl, muselo následovat.

Bylo od něj poněkud bezohledné zničit robota tak daleko od hlavních technických podlaží. Než dopravní robot zvládl cestu až z hlubin města, uplynulo téměř patnáct minut. Když Peyton v dále zaslechl dunění kol, věděl, že jeho předpoklad byl správný. Havarijní četa byla na cestě.

Transportér bylo jednoduché přepravní zařízení vybavené sadou paží, jež dokázaly uchopit a přidržovat poškozeného robota. Zdálo se, že je slepý, avšak jeho speciální smysly bezpochyby plně postačovaly účelu, pro nějž byl zhotovený. Peyton počkal, až stroj naložil nešťastného A-5. Pak rovněž naskočil, ale držel se mimo dosah mechanických paží. Nepřál si, aby byl omylem považován za dalšího vadného robota. Naštěstí mu mechanismus vůbec nevěnoval pozornost.

Tak Peyton sestupoval podlaží za podlažím stále do nižších úrovní budovy, kolem obytných prostor, přes místnost, kde se ocitl na začátku, a ještě hlouběji, do míst, která doposud nenavštívil. Jak se dostával stále níž, charakter města kolem se měnil.

Dávno ty tam byly přepych a bohatství horních pater, jež nahradila země nikoho tvořená pustými spojovacími chodbami, které nebyly ničím jiným než mohutnými kabelovody. Zanedlouho skončily i ty. Transportér projel obrovskými posuvnými dveřmi - a byl u cíle.

Řady kontrolních panelů a voličových mechanismů se zdály být bez konce, ale Peyton odolával nutkání seskočit ze svého nic netušícího oře, dokud se neobjevily hlavní ovládací pulty. Poté z přepravníku sestoupil a sledoval, jak mizí v jakémsi odlehleém koutě města.

Napadlo ho, jak asi dlouho superautomatům potrvá, než opraví A-5. Sabotáž provedl velice důkladně a měl dojem, že robot nejspíš skončí ve šrotu. Poté s pocitem vyhladovělého člověka, který se ocitl na hostině, zahájil prohlídku divů města.

Během následujících pěti hodin udělal jen jedinou přestávku, aby poslal smluvený signál svým přátelům. Byl by jim rád pověděl o svém úspěchu, ale riziko bylo příliš velké. Poté, co pronikl do tajů sledovacích obvodů, odhalil funkce hlavních agregátů a začal zkoumat některá pomocná zařízení.

Bylo to přesně tak, jak očekával. Analyzátoři a promítače myšlenek byly umístěny o poschodí výše a daly se ovládat z tohoto ústředního velína. Neměl představu o tom, jak pracují: k odhalení všech jejich tajemství by potřeboval měsíce. Ale dokázal je identifikovat a domníval se, že v případě potřeby je bude schopen vyřadit z provozu.

O něco později objevil detektor myšlenek. Byl to nevelký přístroj, tak trochu připomínající starodávnou manuální telefonní ústřednu, jen mnohem složitější. Křeslo operátora tvořilo součást podivné konstrukce izolované od podlahy a zastřešené sítí vodičů a křišťálových tyčí. Byl to první přístroj, určený zjevně pro přímou lidskou obsluhu, který dosud objevil.

Peyton by se detektor myšlenek neodvážil vyzkoušet, kdyby na jeho ovládací desce neobjevil podrobné instrukce. Když si přístroj trochu osahal, napojil se na jeden z okruhů a zvolna počal zvyšovat výkon, ale dbal na to, aby ukazatel intenzity zůstal hluboko pod červenou značkou signalizující nebezpečí.

Udělal dobře, protože zážitek byl zdrcující. Stále si zachovával svou původní osobnost, ale na jeho vlastní myšlenky se začaly vrstvit ideje a představy, jež mu byly naprosto cizí. Okny, jež před ním rozevírala cizí mysl, pohlížel na naprosto jiný svět.

Bylo to jako kdyby se jeho tělo nacházelo současně na dvou místech, i když pocity jeho druhého já byly mnohem méně živé než ty, jež zakoušel skutečný Richard Peyton III. Teď už chápal smysl výstražné čáry. Kdyby nastavil ovladač myšlenkové intenzity příliš vysoko, zcela jistě by si přivodil šilenství.

Peyton přístroj vypnul, aby mohl nerušeně přemýšlet. Už věděl, jak si má vysvětlit robotova slova, že ostatní obyvatelé města spí. V Comarre byli další lidé, ale leželi v bezvědomí pod projektory myšlenek.

V duchu se vrátil zpět do dlouhé chodby se stovkami kovových dveří. Po cestě dolů projel mnoha takovými galeriemi a bylo jasné, že větší část města není ničím jiným než nesmírným bludištěm místností, v nichž mohou tisíce lidí prosnit celý svůj život.

Jeden po druhém prověřil obvody rozvaděče. Z velké většiny byly hluché, ale asi padesát jich ještě zůstávalo v činnosti. A každý z nich přenášel veškeré myšlenky, tužby a city lidské mysli.

Teď, když byl plně při vědomí, dokázal Peyton pochopit, jak se stal obětí klamu, ale toto poznání mu přinášelo jen chabou útěchu. Prohlédl hlavní slabiny syntetických světů, zaznamenal ochromení všech kritických schopností mysli, zaplavované nekonečným proudem prostých, avšak barvitých emocí.

Ano, teď to vše vypadalo velmi jednoduše. To však nic neměnilo na skutečnosti, že pro pozorovatele tento umělý svět vypadal naprosto opravdově - tak opravdově, že bolest z jeho ztráty mu dosud spalovala nitro.

Téměř hodinu Peyton zkoumal světy padesáti spících myslí. Bylo to strhující, třebaže odpuzující pátrání. Za tu hodinu se o lidském mozku a jeho skrytých pochodech dověděl věci, o jakých se mu ani nesnilo. Když skončil, zůstal tiše sedět u ovládacího pultu přístroje a rozebíral získané poznatky. Ve věděni pokročil o mnoho let a jeho mládí se najednou zdálo být velmi daleko.

Poprvé se mohl bezprostředně přesvědčit o tom, že zlé a zvrácené choutky, které někdy rozčeřily hladinu jeho mysli, sdílejí všechny lidské bytosti. Pro stavitele Comarre dobro ani zlo nic neznamenaly - a stroje byly jen jejich věrnými služebníky.

Vědomí, že jeho teorie byly správné, Peytona potěšilo. Teprve teď pochopil, jak těsně vyvážl. Kdyby v těchto zdech znovu usnul, už by se nikdy nemusel probudit. Jednou jej zachránila náhoda, ale trvale na ni spoléhat nemohl.

Vysílače myšlenek je třeba vyřadit z provozu, a to tak důkladně, aby je roboti víckrát nedokázali opravit. I když se dovedli vypořádat s běžnými poruchami, nikdy nemohli zvládnout záměrnou sabotáž takového rozsahu, o jaké Peyton uvažoval. Až bude hotov, Comarre už víc nikoho neohrozí. Už nikdy nepolapí jeho mysl ani mysli příštích návštěvníků, kteří by sem mohli zabloudit.

Nejprve bude muset najít spáče a oživit je. To byl úkol, který se mohl protáhnout, ale naštěstí technické podlaží bylo vybaveno běžným monovizním vyhledávacím zařízením. S jeho pomocí mohl vidět a vylechnout všechno, co se ve městě odehrávalo. Stačilo jen zaostřit nosné paprsky na požadované místo. V případě potřeby mohl dokonce přenášet svůj hlas, ale ne obraz. Model, který to umožnil, se běžně začal používat až v době po dokončení Comarre.

Chvilí mu trvalo, než se naučil zacházet s ovládacími prvky přístroje a paprsek zprvu nevypočitatelně bloudil po celém městě. Peyton shledal, že nahlíží do spousty nečekaných zákoutí a jednou dokonce zahlédl les - i když jen nohama vzhůru. Napadlo ho, zda je Leo dosud nablízku, a s určitými potížemi zaměřil vchod.

Ano, byl tam, kde ho předešlého dne opustil. Věrný Leo ležel několik metrů dál s hlavou obrácenou k městu a měl vyloženě ustaraný výraz. Peytona to docela dojalo. Začal uvažovat o tom, zda by nemohl lva dostat do Comarre. Ocenil by trochu morální podpory, protože po zkušenostech minulé noci mu začínala čím dál víc chybět společnost.

Metodicky prozkoumal stěny města a značně se mu ulevilo, když v přízemí objevil několik skrytých průlezů. Lámal si totiž hlavu tím, jak odejít. I kdyby dokázal přepnout přenašeč hmoty na zpětný chod, tento způsob cestování jej příliš nelákal. Dával přednost zastaralému fyzikálnímu pohybu v prostoru.

Všechny vstupní otvory byly uzavřeny a na okamžik si nevěděl rady. Pak ho napadlo vyhledat robota. Chvilí mu trvalo, než spatřil jedno z dvojčat zesnulého A-5, jak se ubírá bludištěm chodeb na jakési záhadné pochůzce. K jeho velké úlevě robot bez řeči uposlechl jeho rozkaz a dveře otevřel.

Peyton s paprskem znovu pronikl stěnami a zaostřil jej několik stop od lva. Potom tiše zavolal:

"Leo!"

Lev poplašeně vzhlédl.

"Hej, Leo, to jsem já, Peyton!"

Lev se rozpačitě zvedl a prošel se na místě dokolečka. Pak to vzdal a bezmocně si sedl.

Peytonovi to dalo hodně přesvědčování, než přilákal Lea ke vchodu. Lev poznal jeho hlas a byl ochotný jít za ním, ale nedokázal se ubránit zmatku a nervozitě. U vchodu na chvíli zaváhal. Nezamlouvaly se mu ani Comarre, ani tiše vyčkávající robot.

Peyton Leovi velice trpělivě vysvětloval, že má robota následovat. Opakoval svou výzvu různými slovy, dokud si nebyl jistý, že mu lev porozuměl. Pak promluvil přímo ke stroji a přikázal mu, aby lva zavedl do řídicího sálu. Chvilí nesourodou dvojici pozoroval, aby se ujistil, že je na cestě, a pak ji s několika povzbudivými slovy ponechal osudu. Docela jej zklamalo, když zjistil, že nemůže nahlédnout do žádné ze zavřených místností označených symbolem máku. Buď byly před paprskem stíněny, anebo byly ovladače monovize nastaveny tak, aby její slídivé oko do těchto prostor neproniklo.

Peyton se ale nedal odradit. Spáče bude muset probudit násilím, tak jak to zakusil na vlastní kůži. Poté, co nahlédl do jejich soukromých světů, necítil k nim valné sympatie a jen smysl pro povinnost mu přikazoval, aby je probudil znovu k životu. Nezasloužili si žádné ohledy.

Náhle jej přepadla děsivá myšlenka. Čím asi projektory, reagující na jeho tužby, plnily jeho vlastní mysl při oné zapomenuté idyle, z níž se tak nerad vrátil zpět? Byly jeho skryté myšlenky stejně hanebné jako myšlenky ostatních snů?

Bylo to nepříjemné pomyšlení, ale odsunul podobné úvahy stranou a znovu se posadil k ústřednímu rozvaděči.

Nejprve odpojí obvody a poté provede sabotáž projektorů tak, aby je již více nebylo možno použít. Kouzlo, kterým Comarre poutalo takové množství myslí, bude navždy zlomeno.

Peyton se naklonil dopředu, aby přehodil vícenásobné spínače, ale pohyb již nedokončil. Zezadu jej jemně, ale velice pevně sevřely čtyři kovové paže. Bez ohledu na to, že kopal a zápasil, jej vyzvedly od rozvodné desky a přenesly doprostřed místnosti. Tam se znovu ocítl na zemi a kovové paže jej propustily.

Více dopálený než vylekaný se Peyton prudce otočil k útočníkovi. Ze vzdálenosti několika metrů jej tiše sledoval ten nejsložitější robot, jakého kdy viděl. Jeho tělo, dlouhé bezmála sedm stop, spočívalo na tuctu tlustých balonových pneumatik.

Z různých částí jeho kovového podvozku do všech stran vyčnívaly paže, tyče, chapadla a různá obtížněji popsatelná ústrojí. Na dvou místech shluky mechanických údů pilně rozebíraly a opravovaly části zařízení. V Peytonovi provinile hrklo, když poznal jejich totožnost.

Peyton mlčky odhadoval svého protivníka. Byl to zjevně robot toho nejvyššího řádu. Ale použil proti němu fyzické násilí - a to si ke člověku žádný robot nesměl dovolit, nanejvýš mohl odmítnout plnit jeho rozkazy. Tak mohl robot jednat jedině pokud jej plně ovládala vůle jiného člověka. Někde ve městě tedy musel být život, při plném vědomí a s nepřátelskými úmysly.

"Kdo jste?" zvolal Peyton, po chvíli, obraceje se nikoli k robotovi, ale k tomu, kdo jej ovládal.

Stroj odpověděl bez zmatené odmlky a jeho korektní mechanický hlas nezněl tak docela jako reprodukováná řeč lidské bytosti.

"Jsem Inženýr."

"Tak vyjděte ven, chci vás vidět."

"Právě na mne hledíte."

Tato slova spolu s nelidským zabarvením hlasu způsobila, že se Peytonův hněv v okamžiku vypařil a vystřídal jej pocit nevěříčího úžasu.

Tento stroj neřídila žádná lidská bytost. Byl stejně automatický jako ostatní roboti ve městě - ale na rozdíl od nich a od všech dalších robotů, které kdy svět poznal, měl vlastní vůli a vědomí.

VI. Zlý sen

Peyton hleděl vytřeštěnými očima na stroj, který měl před sebou, a cítil, jak se mu ježí vlasy, ale ne hrůzou, nýbrž vzrušením. Jeho pátrání přineslo plody - o něčem podobném lidé snili bezmála tisíc let.

Před dávnými časy stroje získaly omezenou inteligenci. Nyní konečně dosáhly vědomí. To bylo tajemství, jež Thodarsen chtěl předat světu - tajemství, které se Rada snažila potlačit ze strachu před možnými následky.

Neosobní hlas znovu promluvil.

"Jsem rád, že jste pochopil pravdu. Usnadní to situaci."

"Dokážeš číst mé myšlenky?" zalapal po dechu Peyton.

"Přirozeně. Už od chvíle, kdy jste sem vstoupil."

"Ano, to jsem si domyslel," přitakal Peyton chmurně. "A co se mnou chceš udělat teď?"

"Musím vám zabránit v poškození Comarre."

To znělo rozumně, usoudil Peyton.

"Co kdybych teď odešel? To by ti vyhovovalo?"

"Ano, to by bylo výborné."

Peyton se nemohl ubránit smíchu. Inženýr byl přes své téměř lidské vlastnosti přece jen robot. Nebyl schopný podvádět a to člověku možná poskytovalo výhodu. Musí ho nějak lstí dohnat k tomu, aby prozradil svá tajemství. Robot však opět přečetl jeho myšlenky.

"To nedovolím. Už jste se toho dověděl až příliš mnoho. Musíte ihned odejít. Když to bude nutné, použiji násilí."

Peyton se rozhodl bojovat o čas. Přinejmenším mohl zjistit míru inteligence toho úžasného stroje.

"Řekni mi něco, než odejdu. Proč se jmenuješ Inženýr?"

Robot odpověděl docela ochotně.

"Když se objeví vážné poruchy, které roboti nedovedou odstranit, přijde řada na mne. Kdyby to bylo nezbytné, dokázal bych znovu postavit celé Comarre. Normálně, když všechno pracuje jak má, zůstávám ve stavu klidu."

Jak cizí je lidské mysli představa "klidového stavu", pomyslel si Peyton. Neubráníl se úsměvu nad způsobem, jakým Inženýr zdůraznil odlišnost mezi sebou a "roboty". Pak mu položil přirozenou otázku.

"A pokud se něco stane s tebou?"

"Jsme tady dva. Ten druhý je teď v klidu. Umíme opravit jeden druhého. Zatím to bylo třeba jen jednou, před třemi sty lety."

Byl to bezchybný systém. Comarre bylo zabezpečeno před nehodou na miliony let. Stavitelé města určili tyto věčné strážce, aby nad nimi bděli, zatímco se sami odebrali za svými sny. Není divu, že dlouho poté, co tvůrci zemřeli, Comarre stále plní své neobvyklé poslání.

Je to tragédie, pomyslel si Peyton, že tak geniální nadání zde přišlo nazmar! Tajemství Inženýra by mohla způsobit revoluci v robotice, mohla by vyvolat v život nový svět. Teď, když se podařilo postavit první stroje obdařené vědomím, jaké jsou vlastně hranice budoucího vývoje?

"Žádné," odpověděl Inženýr nečekaně. "Thodarsen mi řekl, že roboti budou jednoho dne inteligentnější než lidé."

Bylo zvláštní slyšet stroj, jak vyslovuje jméno svého tvůrce. To tedy byl Thodarsenův sen! Ještě ho nedokázal v plném rozsahu pochopit. Třebaže na to byl částečně připravený, nebylo snadné domyslet všechny důsledky.

Konec-konců, mezi myslí robota a člověka zela obrovská propast.

"Ne větší než mezi člověkem a živočichy, z nichž kdysi povstal, prohlásil jednou Thodarsen. Člověk není nic víc než velice složitý robot. Já jsem jednodušší, ale mnohem výkonnější. To je všechno."

Peyton se nad jeho tvrzením vážně zamyslel. Pokud je člověk opravdu jen složitý robot - stroj složený z živých buněk namísto obvodů a elektronek - jednoho dne se podaří sestavit ještě složitější roboty. Až k tomu dojde, lidská nadřazenost bude u konce. Stroje možná stále budou ve službách člověka, ale budou inteligentnější než jejich pán.

Ve velké místnosti lemované řadami analyzátorů a reléových panelů zavládlo ticho. Inženýr Peytona soustředěně sledoval, ale jeho chápavé údy ani na okamžik nepřerušily práci na opravě poškozeného zařízení.

Peyton začínal propadat zoufalství. Jak pro něj bylo příznačné, odpor jen posiloval jeho odhodlání. Musí nějak vypátrat, jak je Inženýr zkonstruovaný. Jinak by celý život promarnil tím, že by se měl s Thodarsenovým géniem. Nebylo to k ničemu. Robot si před ním neustále udržoval náskok.

"Nesnažte se proti mně strojit plány. Při pokusu o útěk tam těmi dveřmi vám hodím na nohy toto hnací ústrojí. Možná odchylka na tu vzdálenost tvoří méně než třetinu palce."

Před analyzátory myšlenek nebylo úniku. V Peytonově hlavě ještě ani nestačil uzrát plán a Inženýr o něm už věděl. Následující vývoj událostí Peytona i Inženýra zcela zaskočil. Náhle se objevil zlatohnědý záblesk a půl tuny kostí a šlach, putujících rychlostí čtyřiceti mil za hodinu, zasáhlo robota uprostřed trupu.

Chvilí bylo vidět jen změt' šlehajících chapadel. Pak zazněl rachot, jako by měl nastat konec světa, a Inženýr ležel roztažený na podlaze. Nad povaleným strojem se krčil Leo a zamyšleně si olizoval tlapy.

Bylo těžké vyznat se v tom lesklém tvorovi, který ohrožoval jeho pána. Měl tu nejtvrďší kůži, s jakou se kdy setkal od svého velmi neuváženého nedorozumění s nosorožcem před mnoha lety.

"Jsi chlapík!" vykřikl Peyton rozdováděně. "Drž ho při zemi!"

Některé z Inženýrových větších údů byly polámané a chapadla měl příliš slabá nato, aby způsobila nějakou škodu.

Peytonovi poskytla neocenitelné služby jeho souprava nářadí. Když skončil, nebyl Inženýr bezpečně schopný pohybu, i když jeho neutrální obvody Peyton ponechal nedotčené. To by se tak nějak příliš podobalo vraždě.

"Teď už můžeš ustoupit, Leo," řekl, když byl hotov. Lev jen neochotně poslechl.

"Mrzí mě, že jsem to musel udělat," prohlásil Peyton pokrytecky, "ale rád bych, aby ses na celou věc podíval i z mého hlediska. Můžeš ještě mluvit?"

"Ano," odpověděl Inženýr. "Co teď máte v úmyslu?"

Peyton se usmál. Před pěti minutami sám kladl stejnou otázku. Jak dlouho to asi Inženýrovi dvojčeti potrvá, než se objeví na scéně? Kdyby došlo k měření sil, dokáže Leo zvládnout situaci, ale druhý robot již byl varován a může jim vážně znepříjemnit život. Mohl by například vypnout osvětlení.

Zářivky zhasly a všude zavládla tma. Leo úlekem truchlivě zaskučel. Peyton rozmrzele vytáhl baterku a rozsvítil ji. "Mně je to úplně jedno," poznamenal. "Klidně můžeš zase rozsvítit."

Inženýr neodpověděl, ale výbojky se opět rozzářily.

Jak, pomyslel si Peyton, může člověk bojovat s nepřítelem, který dokáže číst jeho myšlenky a dokonce jej sleduje, když si připravuje obranu? Musí si dát pozor, aby ho nenapadla žádná myšlenka, která by vyzněla v jeho neprospěch, třeba jako... Právě včas se zarazil. Na chvíli zablokoval své myšlenky tím, že se pokusil integrovat Armstrongovu funkci omega. Tak dostal svou mysl opět pod kontrolu.

"Poslyš," řekl nakonec, "uzavřu s tebou obchod."

"Co to je? To slovo neznám."

"Toho si nevšiměj," chvatně odpověděl Peyton. "Mám tento návrh. Necháš mě vzbudit lidi, kteří jsou zde uvězněni, předáš mi schémata svých základních obvodů a já odejdu, aniž bych se zde čehokoli dotkl. Tak dodržíš příkazy svých tvůrců a nic zlého se nestane."

Příslušník lidského rodu by se možná snažil něco namítat, robot však nikoli. Jeho mysl dokázala snad za tisícinu sekundy zvážit jakoukoli situaci, ať byla sebespletitější.

"Dobrá. Čtu ve vaší mysli, že hodláte dohodu dodržet. Co ale znamená slovo vydírání?"

Peyton se začervenal.

"Na tom nezáleží," vyhrkl. "To je jen běžný lidský výraz. Neměl by tvůj - ehm - kolega tady každou chvíli být?"

"Nějaký čas už čeká venku," odpověděl robot. "Udržíte svého psa pod kontrolou?"

Peyton se rozesmál. Bylo by to asi příliš očekávat od robota, že se vyzná v zoologii.

"Tak tedy lva," opravil se robot, který stále četl jeho myšlenky.

Peyton k Leovi chvíli promlouval a aby se dvojnásobně pojistil, ovinul si lví hřívu kolem prstů. Než jeho rty stačily vyslovit pozvání, druhý robot tiše vjel do místnosti. Leo zavrčel a snažil se vytrhnout, ale Peyton ho uklidnil.

Inženýr II byl v každém ohledu kopií svého kolegy. Už když se k Peytonovi blížil, zapátral v jeho mysli oním znepokojivým způsobem, na jaký si nikdy nedokáže přivyknout.

"Vidím, že si přejete navštívit spáče," řekl. "Pojďte za mnou."

Peytona už omrzelo nechat se sekýrovat. Proč roboti nikdy neříkají "prosím"?

"Pojďte za mnou, prosím," opakoval stroj s nejjemnějším možným důrazem.

Peyton ho následoval.

Znovu se ocitl v chodbě se stovkami dveří zdobených reliéfním vyobrazením máku - anebo v jiné podobné. Robot jej zavedl ke dveřím, nerozeznatelným od ostatních a zastavil se před nimi.

Kovová deska se tiše odsunula a Peyton, jehož náhle přepadly pochyby, vstoupil do zatemněného pokoje.

Na pohovce ležel velice starý muž. Na první pohled se zdálo, že nežije. Jeho dech se rozhodně zpomalil do té míry, že téměř ustával. Peyton jej chvíli pozoroval. Pak oslovil robota.

"Probud' ho."

Kdesi v hlubinách města se zastavil proud impulsů přenášených projektorem myšlenek. Vesmír, který nikdy neexistoval, se rozpadl v trosky.

Z lehátka na Peytona zaplápl pár žhoucích očí prosvětlených jasným šílenstvím. Hleděly skrz něj kamsi do dálky a z tenkých rtů se řinul proud zmatených slov, jež Peyton stěží dokázal rozpoznat. Stařec znovu a znovu vykřikoval jména, jež musela patřit osobám či místům ze snového světa, odkud byl právě vytržen. Bylo to děsivé a žalostné zároveň.

"Přestaňte!" zvolal Peyton. "Teď jste se vrátil zpět do reality."

Zdálo se, že jej planoucí oči poprvé zaznamenaly. Stařec se s nesmírným úsilím napřímil.

"Kdo jste?" zaskřehotal. A než Peyton stačil odpovědět, přeskakujícím hlasem pokračoval. "To musí být zlý sen - jděte pryč, jděte pryč. Chci se probudit!"

Peyton přemohl odpor a položil mu ruku na vyzábělé rameno.

"Žádný strach - jste vzhůru. Nevzpomínáte si?"

Stařec jako by ho neslyšel.

"Ano, je to noční můra - musí to tak být! Proč se ale nedokážu probudit? Kde je Nyran a Cressidor? Nemohu vás najít!"

Peyton to snášel tak dlouho, jak jen mohl, ale ať dělal cokoli, nedokázal již znovu upoutat starcovu pozornost. Se smutkem v duši se obrátil na robota.

"Pošli ho zpět."

VII. Třetí renesance

Blouznění zvolna ustávalo. Zesláblé tělo kleslo zpátky na pohovku a vrásčitá tvář se znovu proměnila v nevýraznou masku.

"Jsou všichni takto šílení?" zeptal se posléze Peyton.

"On ale není šílený."

"Jak to myslíš? Ovšemže je!"

"Je takto omámený po mnoho let. Představte si, že byste odjel do vzdálené země, zcela změnil svůj způsob života a zapomněl všechno, co jste kdy věděl o své předchozí existenci. Nakonec byste si z ní dokázal vybavit jen asi tolik, co si pamatujete o svém raném dětství.

Kdybyste se pak nějakým zázrakem náhle přenesl v čase zpět, choval byste se právě tak. Uvědomte si, že jeho snový život je pro něj naprosto skutečný a že ho žije už mnoho let."

Inženýr měl pravdu. Ale kde se u něj vzala taková jasnozřivost? Užaslý Peyton se k němu obrátil, ale otázku jako obvykle nemusel formulovat.

"Vysvětlil mi to nedávno Thodarsen, když jsme ještě budovali Comarre. Už tehdy byli někteří ze snilků v poblouznění dvacet let."

"Kdy nedávno?"

"Asi tak před pěti sty lety, jak vy říkáte."

Při těch slovech si Peyton v duchu vybavil zvláštní obraz. Představoval si osamělého génia, jak zde pracuje se svými roboty v době, kdy mu nezbýval snad žádný lidský společník. Všichni ostatní už dávno odešli za svými sny.

Ale Thodarsen zůstal, připoutaný ke světu touhou po tvoření, aby pokračoval v práci. Jeho úsilí úspěšně završila tato dvojice inženýrů, mistrovské dílo a snad největší počín na poli elektroniky, jaký svět kdy zaznamenal.

Peytona zkrušila lítost nad zmarněným nadáním a více než kdy jindy si předsevzal, že práce zatrpklého génia, jenž zde promrhal život, nesmí zaniknout, musí patřit světu.

"Vypadají všichni snílci takto?"

"Všichni až na ty nejnovější. Ti si mohou dosud pamatovat své původní životy."

"Zaved' mě k jednomu z nich."

Místnost, do níž teď vstoupili, byla stejná jako ta předchozí, ale tělo ležící na pohovce patřilo muži, který ještě nepřešl čtyřicetku.

"Jak dlouho je tady?" otázal se Peyton.

"Přišel jen před několika týdny - byl to po mnoha letech první návštěvník před vaším příchodem."

"Probud' ho, prosím."

Oči se zvolna otevřely. Nezračilo se v nich šílenství, jen údiv a smutek. Pak se dostavil záblesk paměti a muž se napůl posadil. Jeho první slova zněla naprosto rozumně.

"Proč jste mě zavolal zpět? Kdo jste?"

"Právě jsem vyvázl z dosahu projektorů myšlenek," vysvětloval Peyton. "Chci osvobodit všechny, které je možno zachránit."

Muž se trpce zasmál.

"Zachránit! Před čím? Trvalo mi čtyřicet let, než jsem unikl světu a vy mě teď do něj chcete znovu zatáhnout? Jděte pryč a nechtě mě na pokoji!"

Peyton se tak snadno nevzdával.

"Myslíte si, že tento váš imaginární svět je lepší než skutečnost? Opravdu z něj nechcete uniknout?"

Muž se znovu zasmál a v jeho smích nebyl sebemenší náznak veselí.

"Comarre je pro mne skutečností. Svět mi nikdy nic nedal, tak proč bych se do něj měl chtít vracet? Tady jsem našel klid a to je všechno, co potřebuji."

Peyton se prudce otočil na podpatku a odcházel. Zaslechl, jak spáček za jeho zády se spokojeným povzdechem znovu uleh. Věděl, kdy musí přiznat porážku. A také si náhle uvědomil, proč vlastně chtěl ostatní přivést k vědomí.

Nebylo to z nějakého pocitu povinnosti, ale z vlastních sobeckých pohnutek. Přál si přesvědčit sám sebe, že Comarre je ztělesněním zla. Teď už věděl, že není. Vždy, dokonce i v Utopii, se najdou lidé, jimž svět nemá co nabídnout, kromě žalu a rozčarování.

S postupem doby jich bude stále méně a méně. V době temna před tisíci lety tvořili většinu lidstva svého druhu ztracenci, kteří se nedokázali přizpůsobit. Ať je budoucnost světa sebeskvělejší, stále bude docházet k tragédiím - a proč odsuzovat Comarre za to, že nabízel jedinou naději na mír?

Už nebude zkoušet žádné experimenty. Jeho víra a přesvědčení byly vážně otřeseny. A od spáčů v Comarre se díky nedočká.

Znovu se obrátil k Inženýrovi. Během posledních několika minut v něm prudce zesílila touha město opustit, ale tu nejdůležitější práci měl ještě před sebou. Robot jej jako obyčejně předešel.

"Mám to, co potřebujete," řekl. "Pojďte, prosím, za mnou."

Nevrátili se, jak Peyton napůl očekával, do technických podlaží zaplněných změtí řídicích zařízení. Když jejich cesta skončila, ocitli se mnohem výš než se Peyton kdy dostal, v malé kruhové místnosti, která, jak odhadoval, mohla být na samém vrcholu města. Místnost neměla okna, pokud se ovšem podivné desky zasazené do stěn nedaly nějakým záhadným způsobem zprůhlednit.

Byla to pracovna a Peyton na ni pohlížel s nábožnou úctou, když si uvědomil, kdo zde před mnoha staletími pracoval. Stěny lemovaly letité učebnice, jimiž nikdo nehýbal plných pět set let. Na rýsovacím prkně u stěny byl dokonce připíchnutý nedokončený výkres jakéhosi obvodu.

"Téměř to vypadá, jako by ho něco vyrušilo," napůl pro sebe poznamenal Peyton.

"Máte pravdu," odpověděl robot.

"Jak tomu mám rozumět? Copak se nepřipojil k ostatním když vás dokončil?"

Nebylo snadné uvěřit, že se za odpovědi neskrývají naprosto žádné emoce, ale Inženýrova slova měla stejně nevzrušené zabarvení jako všechno ostatní, co kdy pronesl.

"Poté, co nás dokončil, nebyl Thodarsen stále ještě spokojený. Byl jiný než ostatní. Často nám říkal, že štěstí nalezl v budování Comarre. Neustále znovu opakoval, že se připojí k ostatním, ale vždy se našlo nějaké poslední zlepšení, které chtěl provést. A tak to pokračovalo, až jsme ho tady jednoho dne našli ležícího na zemi. Prostě se zastavil. Pro výraz 'smrt', který nacházím ve vaší mysli, mi chybí odpovídající představa."

Peyton mlčel. Napadlo ho, že velký badatel se přece jen dočkal důstojného konce. Zatrpklost, jež kalila jeho život, se nakonec rozptýlila. Poznal radost z tvoření. Byl největším ze všech umělců, kteří kdy přišli do Comarre. A teď jeho práce nepřijde nazmar.

Robot se neslyšně přiblížil k ocelovému psacímu stolu a jedno z jeho chapadel zmizelo v zásuvce. Když je znovu vysunul, svíral v něm tlustý svazek vyztužený kovovými deskami. Beze slova knihu podal Peytonovi, jenž ji roztřesenými rukama otevřel. Obsahovala mnoho tisíc stran z tenkého, velice pevného materiálu.

Na titulní straně byla výrazným, pevným rukopisem napsána následující slova:

Rolf Thodarsen

Poznámky o subelektronice

Započaty: 2. dne, 13. měsíce, 2598

Pod tím byl další psaný text, zjevně naškrábaný v horečném chvatu, který se dal jen obtížně rozluštit. Peyton jej zkoušel číst, až mu konečně svítilo, jako když se na rovníku náhle rozbřeskne nový den.

Čtenáři těchto řádek:

Já, Rolf Thodarsen, jenž se ve své době nesetkal s porozuměním, posílám toto poselství do budoucnosti. Pokud dosud existuje Comarre, spatřil jste mé duo a musel jste uniknout léčkám, jež, jsem nastražil pro lidi omezeného rozhledu. Proto jste způsobilý k tomu, abyste přinesl světu toto vědění. Předajte je vědcům a sdělte jim, aby je užívali rozumně.

Zbořil jsem přehradu mezi člověkem a strojem. Nyní oba musí rovnocenně sdílet budoucnost.

Peyton si zprávu přečetl několikrát a v srdci pocítil ke svému dávno zemřelému předkovi vřelou náklonnost. Byl to báječný plán. Thodarsen zvolil snad jediný možný způsob, jak bezpečně svěřit příštím věkům své poselství a přitom vědět, že se dostane jen do těch pravých rukou. Peyton zauvažoval o tom, zda měl Thodarsen něco takového v úmyslu už když se poprvé připojil k Dekadentům, anebo tento záměr pojal až později. To už se nikdy nedoví.

Znovu pohlédl na Inženýra a představil si, jaký bude svět, až všichni roboti získají vědomí. Pokusil se nahlédnout ještě dál, za závoj ukrývající budoucnost.

Robot nebude muset mít žádné lidské nedostatky, ubohé lidské slabosti. Nedovolí, aby vášně zatemnily logiku jeho uvazování, nenechá se ovládat osobními zájmy a citizadostí. Stane se doplňkem člověka.

Peyton si vybavil Thodarsenova slova: "Nyní oba musí rovnocenně sdílet budoucnost."

Peyton přestal snít. Tohle všechno, pokud k tomu vůbec dojde, ještě může trvat celá století. Obrátil se k Inženýrovi.

"Jsem připravený k odchodu. Jednoho dne se ale vrátím."

Robot od něj zvolna ustoupil.

"Stůjte naprosto klidně," rozkázal.

Peyton na Inženýra vrhl nechápavý pohled. Pak se rychle podíval na strop. Byla tam opět ta záhadná vypouklina, pod níž se ocitl, když před celým věkem poprvé vstoupil do města.

"Hej!" zavolal. "Nechci-"

Bylo však pozdě. Za sebou měl temnou zástěnu, černější než sama noc. Před ním ležela mýtiny, po okraji vroubená lesem. Byl večer a slunce se téměř dotýkalo vrcholů stromů.

Náhle se za ním ozval kňouravý zvuk: na les nevěřícíma očima hleděl velice vyděšený lev. Nezdálo se, že by Leo měl z přenosu valný požitek.

"Už je to všechno za námi, kámo," uklidňoval ho Peyton. "Nemůžeš jim mít za zlé, že se nás chtěli zbavit tak rychle, jak to jen bylo možné. Konec konců, trochu jsme jim to tam spolu zničili. Tak pojď - nechci zůstat v lese přes noc."

Na druhém konci světa se rozcházela skupinka vědců, kteří dosud neznali plný rozsah svého triumfu a stěží přemáhali netrpělivost. V Centrální věži se Richard Peyton II právě dozvěděl, že jeho syn nestrávil uplynulé dva dny se svými bratřenci v Jižní Americe, a připravoval si pro něj uvítací řeč.

Vysoko nad Zemí Světová rada připravovala plány, jež měl záhy smést příchod Třetí renesance. Ale ten, jenž byl příčinou všech těchto potíží, o nich nic nevěděl a v dané chvíli by jej ani nezajímaly.

Peyton zvolna sestupoval po mramorových schodech od onoho záhadného vchodu, jehož tajemství dosud nedokázal odhalit. Leo se držel o několik kroků zpět, tu a tam se ohlédl a tiše zavrčel.

Společně se vraceli po vyštěrkované cestě lemované zakrslými stromy. Peyton byl rád, že slunce ještě nezapadlo. V noci bude vozovka zářit vnitřní radioaktivitou a na obrysy pokroucených stromů na pozadí hvězd nebude zrovna příjemný pohled.

V ohbí cesty se na chvíli zastavil a zadíval se zpět na zakřivenou kovovou stěnu s jediným temným otvorem, jehož vzhled se ukázal být tak ošidný. Jeho vítězoslavný pocit jako by se náhle vytratil. Věděl, že dokud bude žít, nikdy nezapomene na to, co se skrývá za těmi strmícími stěnami - konejšivý příslib klidu a naprostého uspokojení.

Hluboko v srdci pociťoval strach, že každá radost, každý úspěch, jež může poskytnout vnější svět, mu budou připadat prázdné oproti bezpracné blaženosti, již nabízí Comarre. Na okamžik měl přízračnou vizi sebe samotného, jak se starý a zlomený vrací po této cestě, aby zde hledal zapomenutí. Pak ale pokrčil rameny a podobné myšlenky zapudil.

Jakmile vyšel z lesa na planinu, rychle se mu zvedla nálada. Znovu otevřel drahocennou knihu a listoval si stránkami zaplněnými mikrotiskem, opojený příslibem, který obsahovaly. Před staletími tudy putovaly pomalé karavany vezoucí zlato a slonovinu moudrému Šalamounovi. Všechny jejich poklady však nebyly ničím ve srovnání s tímto jediným svazkem a ani veškerá Šalamounova moudrost by nedokázala popsat novou civilizaci, jejímž zárodkem se měla stát tato kniha.

Po chvíli se Peyton dal do zpěvu, což dělal velmi zřídka a velice špatně. Byla to velmi stará píseň, pocházející z doby před příchodem jaderné energie, meziplanetárních letů a dokonce létání. Pojednávala o jakémsi kadeřníkově v Seville, ať už Sevilla znamenala cokoli.

Leo to snášel tak dlouho, jak jen mohl. Potom se také připojil. Duet nedopadl příliš úspěšně.

Když se snesla noc, les se všemi svými tajemstvími znižel za horizontem. S obličejem obráceným ke hvězdám a po boku s Leem, jenž mu držel stráž, Peyton spokojeně usnul.

Tentokrát nesnil vůbec o ničem.

přeložil Jan Filipický

ilustroval Alois Křesala

Copyright © by Arthur C. Clarke.

Published by permission of David Higham Associates.